

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS — Izhaja štirinajstrednno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585. Ljubljana, Naslov uprave: Nazorjeva 1/I, telefon 22-284 — Poštni predal 355-VII.
Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 501-26/1.
Tiska ČZP Ljudska pravica

LJUBLJANA, 22. JANUARJA 1971

LETO XXII — ŠT. 2

PROSVETNI DELAVEC

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

Nekaj misli o odnosih med profesorji, dijaki in starši na srednjih šolah

Ker slišim od staršev, dijakov in profesorjev marsikaj o odnosih med njimi na srednjih šolah, bom poskusil kritično premostriti te odnose z namenom, da ugotovimo napake in jih skušamo popraviti. Da so ti odnosi na vseh zavodih vzorni, o tem nisem prepričan. Verjamem pa tudi, da slabosti v njih niso namerne, temveč posledica trenutnih nerazpoloženj, nerazumevanj ter nepoznavanja resničnih dejstev, ki vplivajo bistveno na te odnose. Nikdar ne bomo dosegli, da bi bili ti vzorni, toda že hoteno stremenje približati te odnose na raven, ki bi pravično zadovoljevala vse prizadete, to je dolžnost vseh, ki so objekti in subjekti izobraževanja ter vzgoje.

Prebiram obrobne članke o problematiki šolstva v naših dnevnikih, zlasti ob pričetku ali ob koncu vsakega šolskega leta, toda ti me čisto ne zadovoljujejo, ker so preveč splošni in zato za praktika nerabni.

Da pa se godi še danes marsikaj, kar ni v čast korektnosti teh odnosov, bodisi, da so zato krivi starši ali dijaki ali profesorji, o tem pričajo pritožbe na roditeljskih sestankih in negodovanja dijakov. Če so kritike neupravičene, so profesorji dolžni, da jih utemeljeno zavrnejo, zlahka jih bodo utemeljeno odklonili, toda odklonitev mora prebricati večino. Bil pa sem že priča neprebricljivosti dokazovanj. Kaj pa, če je kritika upravičena? Iz neklih zmotnih mnenj, da moramo za vsako ceno očuvati profesorjevo avtoriteto pred dijakom s tem, da obvelja profesorjevo mnenje, čeprav je bil sam kriv, se rodi marsikatera nevednost, ki škoduje ugledu zavoda. Ravnatelji zavodov imajo zato silno težka stališča v izoblikovanju teh odnosov, ker morajo zadovoljiti vse prizadete, saj je šola tudi del družbenih odnosov.

Veliko je nepravilnosti v ocenjevanju izostankov in kazenskih ocen z motivacijo ustvariti disciplino za vsako ceno. Vemo pa, da je tak postopek vzdrževanja reda na zelo majavih nogah. Vem tudi, da so dijaki in starši pogosto krivični v svojih kritikah. Vse to ustvarja medsebojne spore.

Ker pa je prazno, da bi pripovedoval splošnosti, bom raje govoril konkretno o teh odnosih na zavodu Gimnazije Vič.

Vem, da ima ta gimnazija morda od vseh v Ljubljani najburnejše razpoloženje, ko profesorji zbor komaj sprti rešuje probleme, ki se jim namadijo iz dneva v dan in ki jim ga prinaša naše razgibano družbeno dogajanje. Toda rešuje jih razsodno in humano, strogo na akademski ravni. Svoje mnenje o odnosih na tem zavodu bom o podkrepil s primeri.

Ker zasledujem potek uspehov in neuspehov svojih dijakov, ki jim nudim pomoč, sem reden gost tega zavoda. Kadarkoli pridem, dijak mi ni to ob govorilnih urah, me blagohotno sprejme sleherni profesor, s katerim želim razgovor. Često sem opazil, da je prišel profesor nerazpoložen, slabe volje, morda zato, ker so ga dijaki pri urah s svojim obnašanjem užalili ali pokazali premalo znanja, kar vendar sva se pogovarjala o zadevi, zaradi katere sem prišel ali prosil za razgovor, odkrito in stvarno.

S profesorji razpravljam vedno odkrito, ker sovražim razna neupravičena olepšavanja in prosjačenja, o okoliščinah, v katerih dijak dela in živi, in pojasnujem vzroke njegovih uspehov in neuspehov. Skupno izoblikujeva metode za prihodnje ravnanje z dijakom.

Pri poučevanju nekega svojega učenca sem bil z njegovim uspehom nezadovoljen, zato sem ga grajal, ker ni opravil nalog, ki sem mu jih dal. Dijak mi je zabrusil v brk, da ga je profesorica prav isti dan pohvalila in da je zanj to poglavitno. Šel sem na šolo, poiskal profesorico ter ji povedal primer, obenem pa sem jo prosil, naj mi varčuje s pohvalami, ker mi kvari stroge odnose v mojih prizadevanjih. Profesorica mi je mirno odgovorila, da je bila vesela, ker je dijak popravil nezadostno oceno, zato njena upravičena pohvala. Dal sem ji prav, le prosil sem jo, naj dijake spodbuja k večji prizadevnosti.

Prisostvoval sem roditeljskemu sestanku, ki ga je vodila razredničarka četrtega razreda. Ne morem pozabiti uvodnih besed te tovarišice. Kot dobra mati je pojasnjevala staršem vse težave, ki jih ima pri svojem delu. Grajala je pretiranost modernizmov in ekscitacijo mladine. Povedala je, da razume današnje življenje mladih, ki živijo v povsem drugačnih okoliščinah, kakor je živela ona, toda, da gre današnja mladina marsikdaj v take skrajnosti, ki so zanj in za družbo škodljive zlasti v odnosih, ki so pogosto nečloveški. Poštenost bi morala biti še vedno vodilo modernega mladega človeka. Razredničarka je razgrnila vso svojo ljubezen do mladine z željo, da jo pripelje na pravo pot in do uspehov, ki bodo njej v prid, zanj pa nagrado za trud.

NEGUJMO OTROŠKO RADOVEDNOST

Negujmo otroško radovednost, naj raste, kajti iz nje požene cvet: razmišljanje in potreba po njem.

Naj nam ne bo žal časa za mlade ljudi — če jih bomo obravnavali kot avtomate, bodo do nas postali avtomati.

Zasejmo v mlada srca željo po lepoti: rasla bo in bo postala potreba.

Lepota ni kult, lepota je bogastvo našega življenja. Mladim ljudem bo želja po lepoti in plemenitosti pomagala, da jim ne bo priznavanje nesmisla obstajanja postalo — filozofija življenja.

Pomagala jim bo, da jim ne bosta seksualna revolucija in pornografija pojem o ljubezni.

Pomagala jim bo, da bodo iskali in tudi našli človeške vrednote v sebi in v svojih tovariših.

Kako daleč gredo ravnanja na tem zavodu, bom opisal z dogodkom, ki se je pripetil lani ob popravni izpiti. Dijakinja je padla na popravni izpiti iz matematike. Še isti dan je prihrumel na šolo inštruktor, napadel profesorico, da jo je krivično ocenila in ji grozil, da bo šel v svoji pritožbi na najvišji forum. Tov. direktor je sprejel inštruktorja ter mirno odločil, da bo dijakinja ponovno opravljala izpiti pri posebni komisiji, pri kateri bo sam navzoč. Izpit se je ponovil in trajal nenavadno dolgo. Dijakinja je izpraševal profesor, ki je ni poučeval. Dobila je precej nalog, ki niso bile težke. Ker pa ni pokazala pri reševanju dovolj znanja, je ponovno prejela negativno oceno. Direktor je po izpiti sprejel inštruktorja in ga obvestil o rezultatu s pripombo, da se lahko pritoži, kamor hoče. Nikdar več ga ni bilo na šolo in tudi pritožil se ni. Direktorjevo ravnanje je bilo za ta primer edino pravilno in korektno. Ali bi vsi direktorji tako ravnali?

Kar mi je na viški gimnaziji še posebno všeč, je nekako nenapisana pravica dijaka, da lahko vsak čas popravi svoj spodrslijaj. Če prejme dijak iz kateregakoli predmeta nezadostno oceno, se lahko javi profesorju, ko so se seveda naučil, in izrazi željo, da bi popravil negativno oceno. Torej ima dijak na tem zavodu vedno priložnost popraviti svoje nezadostne z zadovoljivim znanjem, ne da bi pravico, ki jo ima, izkoriščal. Ta pravica je silno vzgojno sredstvo. Dijak se zaveda, da je sam kriv svojih neuspehov, obenem pa je od njega odvisno, kdaj svoje neznanje popravi. Vem, da imajo dijaki na vseh zavodih možnost popraviti nezadostne ocene, toda o datumih poprave odločajo profesorji, prav tako tudi o načinu popravljanja (npr. pisмено). Profesorjevi vmešavanja se mi zdi neprimerno, ker le prizadeti dijak najbolje ve, kdaj se lahko nauči, ker mora razporediti čas tudi za ostale predmete. Mislim, da je svoboda dijakovega odločanja o popravni edino prava pot. Profesor lahko kvečjemu določi skrajni datum poprave. Če smo resnično stvarni, kar spominimo se, da skoraj ni bilo in ga ni dijaka, ki bi mu nikoli ne spodletelo, bodisi da je imel smolo ali pa ni računal, da bo vprašan in se zato ni naučil. Toda zavest, da lahko vedno popravim, je zanj velikega pomena.

Na tej gimnaziji nisem še slišal resnejših kritik na račun nepravilnega ravnanja profesorjev. Morda ne vem zanje? Moji vtisi o odnosih na tem zavodu med profesorji, starši in dijaki so najboljši. Že želja in prizadevanje vsega profesorjskega zbora, da bi bili ti odnosi najkorektnost, je zagotovilo za njegov pravičen razvoj.

Zmotno bi bilo, da bi nekdo iz tega, ko povečujem odnose na tem zavodu, sklepal, da na drugih zavodih takih odnosov ni, ker pa kolektivov ne poznam, ne morem soditi o njih.

Spregovoril bi še o profesorjevi avtoriteti. Nekateri, in teh ni malo, menijo, da se pred starši, zlasti pa še pred dijaki, ne sme rušiti profesorjeve avtoritete. Zelo zmotno je, če prikazujemo profesorja pred dijaki kot nezmotljivo osebo. Vsak je zmotljiv, zato je tudi profesor lahko nepravilno ocenil dijaka iz nepoučenosti, ker ne pozna dijakovega domačega okolja. Ker pa je tudi profesor nenamensko nepravilen v svoji presoji, nehoti dela dijaku krivico.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Vi kar vzgajajte, kot je treba!

Propadlo ne bo. Vsaj po materialni plati ne.

Kaj pa strokovna in vzgojna plat? Prosvetni delavci, ki iz meseca v mesec morajo misliti na denar, ki ga bo šola dobila (ali pa tudi ne) za modernizacijo pouka, iz meseca v mesec z jezo ali apatijo primerjajo plačilo za prosvetno delo z razponom plač v drugih strokah. Težko se predano usmerjajo k strokovnemu izpopolnjevanju in pedagoškemu delu in sprašujejo: ali mora biti tako? Zavedajo se, da je njihov delež najrentabilnejša investicija v naše razvijajoče se gospodarstvo in kulturo. Družba pa gre neprizadeto mimo. Več ali manj denarja — to ni zdaj vprašanje. Gre za krivičen odnos do kulture in prosvete. Upamo si trditi, da gre celo za nespameten odnos.

In če naša družba ne zna računati z moralnimi vrednotami, kot so: poštenje, delavnost, plemenitost, čut odgovornosti, prizadevnost, tovarištvo, ljubezen do domovine — potem naj računamo naprej. V dinarjih naj prikaže, kolikšno škodo bo imela čez leta, ko sedanji šolarji ne bodo imeli dovolj uporabnega znanja (po šolah v resnici manjka sodobnih učil) in ne bodo imeli trdnih moralnih norm, ki bi jim bile opora v sedanjem vihravem in skomercializiranem času. Neodgovorni, nedelavi,

nezavedni člani družbe so njena bolezen.

„In zakaj jih učitelji ne bi vzgajali, kot je treba? Naj vzgajajo, naj opravljajo svoj posel!“ pravijo.

Predstavniki družbe razpravljajo o proračunih šol, kot da ne gre za otroke, za mlade ljudi — kot da gre npr. za les — govorijo, da ni denarja za vrte, da bodo že občine poskrbele za šolske malice (ali pa tudi ne), pa za učila in tako naprej. O

vsem tem pišejo časniki, govori radio — in komajda je še čutiti v številnih besedah preprosto resnico, da gre za otroke. Nastaja čudno javno mnenje, da sta prosveta in kultura tako za doraščajoče kot za odrasle neke na koncu načrtov in družbenih stremeljenj.

Kot vemo, ima javno mnenje precejšno vlogo pri oblikovanju mladega rodu. Toda prosvetni delavci, vi samo vzgajajte, kot je treba!

NEŽA MAURER

Ko delimo spričevala

Brezbržni in prizadevni, uporni in občutljivi — vsi otroci so na dan, ko prejmejo spričevala, vendarle vznemirjeni in zato mnogo bolj dojemljivi za naše besede, želje, nasvete in opomine. Ne zamudimo te priložnosti! Ne mislim, da bi na ta slavnostni dan, ko je navada, da pridemo v šolo lepše oblečeni, ko je tudi malica malce boljše in se obetajo prosti dnevi, pripravili otrokom dolge, pretresljive govore. Dolgi nagovori pa postanejo največkrat puhli. Gre za to, da vsakemu otroku povemo tisto, kar res mislimo in čutimo, da bi bilo zanj najboljše in tudi najnujnejše v prihodnjem polletju. Uspešnost in učinkovitost naših besed sta zelo odvisni od tega, koliko imamo otroke ali mladino radi — koliko nas njihov uspeh v resnici razveseli in koliko nas boli, če pri delu niso uspešni. Samo v tem primeru, če smo sami v resnici prizadeti, če res čutimo tako, kot bi bil vsak od teh mladih ljudi naš — potem ne prezirimo tega dneva, ko delimo spričevala in otrok ali dijak podzavestno pričakuje naših besed.

V primeru, da nam je pravzaprav vseeno — mi smo doslej že tako odpravili svoje — se nikar ne trudimo in ne zlagajmo besede k besedi. Jalov trud bi bil to. Šolarji niso magnetofonski trak, ki posname glasove, besede in stavke. Vsak mlad človek ima tudi srce, ki čuti.

To povejmo našim otrokom, naši mladini

Rada zbiram koščke narave v svojem domu — to so moji otoki sreče. K njim zbežim pred jeklenimi glasovi strojev, praznimi betonskimi obrabi hiš, kričavi izložbami in pred hitem vedno zaposlenih ljudi, ki nimajo več časa za človeka.

Otroci, živali in rastline potešijo mojo zbranost, napolnijo mojo samoto. Rada jih imam. V današnjem svetu je tako malo prostora za lepo, za človeško, da moramo čustva negovati in gojiti kot redke občutljive rastline. Edino tako se ohranjamo kot ljudje in ne postanemo programirani avtomati brez srca. Edino tako se lahko ubranimo, da ne poistovetimo svojih misli in čustev s televizijo in da ne postajamo iz dneva v dan bolj podobni njenim reklamam.

Vsak dan imamo do vrha za polnjen z dolžnostmi, s koristnimi dolžnostmi — in vendar smo vse bolj prazni. Zakaj?

Odgovor je mogoče v resnici, da nam je dom vedno bolj samo prehodna menza s prenočiščem, da nam je ljubezen šport, šola pa priprava za proizvodnjo znanja. Pozabili ali izgubili smo vrednote. Pozabili smo majhne stvari, ki postanejo od naše ljubezni velike in prinašajo srečo.

In vendar želimo, da bi naši otroci, naša mladina bili srečni! Kako jim naj damo to, za kar že sami ne vemo več prav, kam smo založili? Spomnimo se majhnih stvari — spomnimo se

knjig, glasbe, cvetja, živali, lepega vedenja in rezljanja — kratka vsega, kar smo najraje delali v prostem času! Izkoristimo dan pred počitnicami in povejmo mladim ljudem — tako odkrito in od srca — kako lahko srečno in zadovoljno brez stroškov preživijo prosti čas, ki je pred njimi. Izognimo se govorjenju o zabavi in oddihu. Teh besed je že mnogo preveč in niso s seboj prepričanje, da je delo zlo, ki ga je pač treba prenašati. In vendar je delo lahko sreča, potrditev človeka. To povejmo mladini na zadnji šolski dan, s primeri jim pokažimo, da je priljubljeno in zaželeno delo edini resnični počitek — brez ciljnega poležavanja in postajanje po vogalih pa uničuje naše telo in duševnost.

Priporočajmo jim smučanje, sankanje, drsanje. Priporočimo jim daljši izlet v prelepo zimsko pokrajino. Doma pa naj se posvetijo tistemu delu, ki jih prav posebno veseli, pa zanj nimajo časa med šolskim letom. Na voljo so jim knjige, lahko rezljajo figure, sestavljajo ikebano iz suhega cvetja in smrečja, lahko šivajo, kvačkajo, vežejo. Školjke, ki so jih morda nabrali ob morju, lahko uredijo v lične stenske okrase. Zbiralci znamk naj dopolnijo svoje zbirke. Kdor ima dosti slik, si lahko sestavi pokrajinski album, ki mu bo približal svet. Spretni lahko sešijejo ali zlepijo ovojnice za knjige. Saj je toliko zamisli, ko-

likor je učencev in dijakov — le voljo je treba imeti in usmeriti jih je treba. Vajene mlade roke na podeželju lahko naredijo hišice za ptičke in krmilnice za divjad. Upamo, da je med mladimi ljudmi — tako v mestih kot na deželi — tudi nekaj takih, ki jih veseli kuhanje. Prav bo, če v počitnicah kdaj skuhaajo namesto mame.

Posebej opozorimo mlade ljudi, naj bodo počitnice čas, ki ga bodo tudi starši čutili kot oddih. Naj mladi pomagajo po svojih močeh in domačih potrebah — naj poskušajo razveseliti starše. V veselju bližnjega je skrita sreča. Ni junaštvo samo to, koliko skočiš s smučmi ali kako daleč vržeš žogo — pač pa tudi to, da pospraviš sobo, pomiješ posodo, skidaš sneg pred hišo. Ni lepo samo to, da oble-

češ lepo obleko in se moderno počeseš — pač pa tudi to, da skrbno zaviješ grelec za prehlajeno sestro, mamo ali dedka, da postaviš kraj bolniške postelje kozarec soka ali vsaj vode.

Tako povejmo mladim ljudem; nihče ne terja od njih velikih naporov med počitnicami — delo, ki ga opravljamo radi, pa je najboljši počitek. Okrepi nam telo in nas prepriča, da nekaj zmoremo, da nekaj znamo, da smo ljudje, ki ustvarjamo.

Majhne stvari, majhne pozornosti do ljudi, glasba, knjige, cvetje, živali — kam smo založili vse to? Poiščimo in povejmo našim ljubim mladim ljudem, da je življenje lepo tudi zaradi takih majhnih stvari. Bogato pa je od dela, ki ga opravljamo z ljubeznijo.

TEA DOMINKO

Nekaj misli o odnosih

(Nadaljevanje s 1. strani)

Če svoje nepravilno ravnanje prizna prizadetemu dijaku, si ga bo samo pridobil, obenem pa bo nehote njegov ugled narastel. Če je dijak krivičen, nesramen, netovariški, ima profesor orožje, da dijaka kaznuje. No, dijak nima orožja, da bi prisilil profesorja, da se opraviči, če je bil do njega krivičen.

Pogosto tarna dijak, da ga profesor zavrka, da mu ni pripravljen ustreči, če želi, da bi popravil nezadostno. Mati žalostna pride od govorilne ure, ker jo profesor ni hotel poslušati, ali pa jo je prav na kratko odpravil, češ da nima dovolj časa.

Vsak mlad človek je vreden spoštovanja, zahtevati pa moramo tudi od njega, da spoštuje vse, ki imajo opravke in delo z njim: starše in profesorje. Vem, da se zdaleč nisem izčrpal vsega, kar bi moral, toda sprožil sem vprašanje odnosov, ki so sila važni na učnih zavodih.

ANTON ŠLIBAR

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

O izletu in nalivnem peresu

Ko nam je tovariš razrednik povedal, da se bomo prihodnji teden odpeljali na izlet, so moji sošolci poskočili od veselja.

„Otroci,“ je povzel tovariš besedo, „šli pa bomo samo v primeru, če se boste prijavili vsi. V avtobusu ne sme biti praznih sedežev, to nam bi podražilo vožnjo.“

Jaz se izleta nisem razveselil, vedel sem, da mi mama ne bo mogla dati toliko denarja.

„Vsi bomo šli, vsi!“ so kričali učenci drug prek drugega.

„Če je kdo socialna šibek in ne bi mogel plačati, bomo zanj zbrali vsi,“ je nadaljeval naš tovariš.

Postal me je sram in pogledal sem v tla.

Drugi dan je prinesla denar več kot polovica, nekateri pa so se izgovorili, da so pozabili. V treh dneh so plačali vsi — razen mene.

„Jože, zakaj nisi prinesel,“ so postali nejevoljni.

„Ti boš kriv, če ne bomo šli!“ sem slišal.

„Mar ne veš, kaj je razredni kolektiv,“ me je nekdo poučil, „kako moreš biti takšen!“

Samo ena beseda bi bila potrebna, reči bi moral, da sem socialna šibek, da sem revež, in vse bi bilo urejeno. Nihče me ne bi spraševal, vsak bi prinesel svoj prispevek še zame. Toda tega nisem mogel storiti.

Jutri bom zopet rekel, da sem pozabil. Mogoče mi bodo verjeli. Toda, kaj bo pojutrišnjem? Morda bo pa tovariš razrednik le našel kakšno rešitev, morda jo bo?

Rad hodim v šolo in le redkokdaj sem si zaželel, da bi kaka ura odpadla. Danes pa bi bil raje doma. Saj se ni zgodilo nič hudega, samo preveč občutljiv sem.

Začelo se je, ko je Tine dvignil roko:

„Tovarišica, nalivno pero mi je zmanjkalo, vzeli so mi ga, gotovo so mi ga vzeli!“

V razredu je postalo za trenutek vse tiho, potem je završalo. Vsi smo gledali Tineta, dokler se ni oglasila tovarišica:

„Ali je kdo našel njegovo pero? Če ga je kdo pomotoma zamajnal, naj ga vrne.“

Molčali smo, zdaj nismo več gledali Tineta, temveč smo se pogledovali med seboj. Tudi tovarišica ni rekla ničesar, čez nekaj časa pa je zapovedala:

„Mirica, Slavko, Darja, preglejte vse torbe, vsak v svoji vrsti, morda so nalivno pero komu podtaknili, pa ga je spregledal!“

Razred je oživel, sošolci so odpirali svoje torbe, nekateri so obračali žepne in glasno dopovedovali, da nimajo izginulega peresa.

Slavko, Darja in Mirica so hitro opravili svoje delo. Nalivnega peresa niso našli.

In zdaj razmišljam: Zakaj je tovarišica izbrala prav te tri, zakaj ni naših torb pregledala sama? Zakaj ni nihče pogledal v torbo Mirici, Darji in Slavku? Ali njim zaupa, drugim in meni pa ne?

Morda pa je Tine svoje nalivno pero neke pozabil ali izgubil in mu ga bodo vrnili. Da bi le bilo tako!

VELIMIR BATIČ

Takrat ko izide šolsko glasilo

Mrzlo jutro je in sneži. Dve učenki, članici literarnega krožka, stojita v snegu pred šolo in prodajata novo številko šolskega glasila. Slabo gre v prodajo. Otroci so morda pozabili denar, odrasli gredo (večina) mimo, tako brez osebno, tako neprizadeto.

Zvoni in učenki se vrnejo v razred. Bolj malo sta prodali. Po zvočniku je potem objavljeno, da glasilo lahko dobi vsak, tudi tisti, ki nima denarja. Bo plačal jutri. Odziv je slab, ker je okrožnica po zvočniku suhoparna, v razredu pa nihče nič. Niti besede o glasilu.

Pa vendar. Člani krožka, ki so glasilo pripravljali, so vložili v delo veliko truda. Veselili so se, saj je glasilo njihov uspeh, njihovo delo. Sami izbirajo sestavke, pomagajo popravljati. Potem ko je glasilo natipkano, ga uredijo, pripravijo ilustracije in ko je razmnoženo, ga spenjajo in prodajajo. Veliko drobnega dela je, ki ga opravijo otroci in odrasli. In za vse to tako malo zanimanja?

Dan, ko izide glasilo, bi moral biti drugačen, vsaj malo manj pust kot so nekateri šolski dnevi. Mislim, da bi moral učitelj oziroma učiteljica prvi kupiti šolsko glasilo, da pred učenci pregledati in prebrati ali priporočati najbolj zanimive sestavke glede na starost učencev. Če bi učitelj (učiteljica) to naredil in glasilo vključil v pouk, potem bi glasilo res doseglo večjo vrednost in bi postalo bolj šolsko, kot marsikje je. Tako bi učitelj lahko tudi ugotovil, da morda njegovi učenci niso nič napisali. Dobro. Ni jih znal spodbuditi. Bo pa to storil v prihodnje. Ob prebranih sestavkih bi lahko dejal: „Kaj, ko bi tudi vi poskusili kaj napisati?“

Osnovna šola na Slovenskem 1869 - 1969

Slovenski šolski muzej v Ljubljani že več let objavlja v svojih publikacijah pomembno gradivo iz šolske preteklosti na Slovenskem. Ena najlepših in po vsej verjetnosti najbolj pozornosti vredna pa je prav gotovo izdaja zbornika *Osnovna šola na Slovenskem 1869-1969*. S to knjigo in z zanimivo razstavo na to temo je Slovenski šolski muzej počastil pomembno obletnico slovenske šolske zgodovine: stoletnico osemletne splošne šolske obveznosti.

S pripravi zbornika so začeli že l. 1967 — takrat je bil namreč ustanovljen poseben pripravljalni odbor, ki je usmeril začetno delo. Opomba uredniškega odbora, da so se morali odločiti za „skromnejšo in krajšo pot in uvrstiti v zbornik tudi deskriptivne prispevke, pisane na podlagi neposredno dostopnega in uporabnega gradiva, ki ni zahtevalo zamudnega proučevanja šele z analizo stoletnega dogajanja razvidnih razvojnih zakonitosti in splošitev“, je po eni strani zborniku samo v prid: tudi znanstveni prispevki so napisani jedrnat in poljudno — tako da jih z zanimanjem prebiramo.

Zbornik začne prispevek dr. Vlada Schmidta *Osnovna šola in osnovnošolska zakonodaja pred sto leti*, v katerem pojasnjuje avtor vpliv šolske zakonodaje na najvažnejše dejavnike, ki določajo šolsko delo: od financiranja šol, nagrajevanja in izobraževanja učiteljev preko vsebine in načinov pouka do jezikovnega stanja v šolah in šolskega nadzorstva.

Pod naslovom *Slovenci in nova šola* obravnava Vasilij Melik osnovno šolstvo na Slovenskem, kakršno je ob koncu 60. in v začetku 70. let prejšnjega stoletja ustvarila avstrijska šolska zakonodaja. Prispevek dr. Janeza Sagadina *Kvantitativna analiza razvoja osnovnega šolstva na Štajerskem, Kranjskem in Primorskem po uveljavitvi osnovnošolskega zakona iz leta 1869* ter kvantitativni prikaz osnovnega šolstva v poznejši Dravski banovini ponazarjajo številni grafični prikazi. Zgodovino slovenskega pouka na koroških osnovnih šolah od leta 1869 do danes obravnava Lojze Ude, *Pregled razvoja osnovnega šolstva na zahodnem robu slovenskega ozemlja podaja Drago Pahor*, *Razvoj izobraževanja osnovnošolskega učitelstva na Slovenskem v obdobju od leta 1869 do razpada Avstro-Ogrske* pa France Strmčnik.

Zbornik posveča dokajšnjo pozornost tudi zgodovini uveljavljanja posameznih predmetov. Tako razpravlja Albert Žerjav o slovenščini kot učnem jeziku in predmetu v osnovnih šolah (1869 do 1969), Alfonz Kopriva objavlja prispevek *Od nazornega pouka do spoznavanja narave in družbe*, Venceslav Čopič piše o pouku matematike in zemljepisa v obvezni osnovni šoli. Janez Tomšič podaja oris osnovnošolskega prirodopisnega pouka na Slovenskem, Drago Stepišnik pa prispevek *Ob stoletnici obvezne telesne vzgoje v osnovnih šolah*. V posebnih prispevkih je obravnavano še *Osnovno šolstvo med NOB* (Venceslav Winkler), *Manjšinske šole na slovenskem ozemlju* (France Ostanek), *Posebno šolstvo na Slovenskem* (Marian Pavčič) in *Varstvo in vzgoja predšolskih otrok* (Anica Dolanc).

Zbornik so uredili: dr. Vlado Schmidt, dr. Vasilij Melik in France Ostanek, založil pa ga je Slovenski šolski muzej.

M. K.

Morda bosta pisala dva, morda tudi več. Učitelj bo že vedel, kdaj je tisti, ki bi zmoget kaj napisati. Seveda ne šolskih ali domačih nalog. No, učitelj bo to že vedel, kako in kaj je treba storiti učenci, ki kažejo večjo sposobnost za neko dejavnost, ki ni vezana samo na sodelovanje pri pouku. Če bi učitelj to vedel, potem bi odnos do šolskega glasila drugačen. In mislim da bi moral biti drugačen.

Morda še to. Tako mimogrede gremo mimo tistega, kar nekatere delajo v prostem času (mislim na vse oblike zunaj razrednega dela) kar delajo v veselje otrokom in za otroke. Koliko časa je za dejavnosti potrebno, odrasli ne vedo niti ne vidijo.

Vsa sreča, da imamo otroke. Oni to prav gotovo vidijo, čutijo.

MILOŠ DJUKIČ

Zadnji dan v starem letu

Zadnji dan v starem letu. Šolske učilnice so okrašene. Otroci učitelji so razporejeni. Zadnjič so skupaj v starem letu. Proslavijo bodo, si izrekli čestitke, da bo novo leto še uspešnejše, da bodo odnosi še lepši. Tako je bilo skoraj povsod po naših šolah. Vendar prav vsem tudi zadnji šolski dan ne bo ostal v lepem spominu. Branki že ne.

Ko so se otroci po razredih veselili, je Branka jokala. Jokala, je nihče ni mogel potolažiti. Učenci so se dogovorili, da se bodo obdarovali. Ne za veliko vsoto. Branka tudi za to vsoto ni mogla kupiti darila. Doma je veliko otrok in malo denarja, premalo vsakdanje potrebe. Sošolci tega niso razumeli. Ker darila ni prinesla, so je pred razrednikom prihodom žalili. Ušla jim je iz razreda. Učitelji so ji pripravili darilo, toda med sošolce se ni hotel več vrniti. Vsaj tisti dan ne, zadnji dan starega leta, ko so vsi drugi otroci tako veselili.

Taka medsebojna obdarovanja bi bila lahko zelo lepa. Ob tem poglablja tovarštvo, otroci se učijo pozornosti, trudijo se, da bi razveselili drug drugega. Vse to pa jih povezuje še tesneje v razredni kolektiv.

Pa vendar. Razlike v standardu posameznih družin so vedno večje. Medtem ko je veliko otrok, ki jim starši težko dajo denar za darila, posebno če je v družini več šolarjev, drugim tako medsebojno obdarovanje nič ne pomeni, ker imajo vsega preveč. Kako bo razveselil sladkorčkov ali čokolade otrok, ki si jih lahko kupi vsak dan?

In tako je Branka ob koncu starega leta bridko jokala, jokala, ker se je zavedala, da spada med revne ljudi, ki so za marsikaj prikrajšani, in da ne more nič proti temu. Krivično je, da mora otrok spoznati tako zgodaj in da je to spoznanje tako boleče.

MILOŠ DJUKIČ

KATALOG 2 — USMERITEV ZA SPORAZUMEVANJE

Stabilizacijske razmere v ničemur ne spreminjajo načel, osnov in meril Kataloga-2, saj je v njem podan celovit prikaz oblikovanja in delitve dohodka na temelju delitve po delu. Menimo celo, da je v stabilizacijskih razmerah vloga Kataloga še večja, čeprav ne bo mogoče v enem letu uresničiti prav vseh njegovih postavk. Popolnoma izmišljene so neke govorice, da bi sindikat umika Katalog. Nasprotno je res: sindikat se mora v stabilizacijskih razmerah še bolj zavzemati za njegovo realizacijo.

Tako poudarja Informacija o financiranju družbenih dejavnosti v letu 1971, ki jo je pred nedavnim pripravil republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti in jo obravnaval na konferenci predsednikov občinskih in medobčinskih odborov ter republiških konferenc osnovnih organizacij Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, ki je bila letošnjega 12. januarja v Domu sindikatov v Ljubljani.

Informacija obravnava odnos Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije do stabilizacije, ocenjuje zvezni zakon o limitu porabe (ki dovoljuje povečanje za 10 % v primerjavi z dohodki v letu 1970) kot administrativni ukrep, precej prostora pa odmerja obravnavi osebnih dohodkov na področju družbenih dejavnosti.

Poudarjajo, da za akcijo sindikata še vedno povsem veljajo vrednostna merila Kataloga-2, ki ga žele uresničiti kolikor je pač mogoče. Glede na sprejete republiške bilance in druge ukrepe skupščine SRS predvidevajo, da bodo vrednostna merila Kataloga-2 uresničena letos v slovenskem poprečju približno 90 do 95-odstotno.

Lani so se osebni dohodki v družbenih dejavnostih povečali v primerjavi z enakim časom l. 1969 za povprečno 21 %, in

sicer: 28 % za osnovno šolstvo, 24 % za srednje šolstvo, 22 % za višje in visoko šolstvo, 16 % za znanost, 22 % za kulturo itn. V enakem času so se povečali osebni dohodki v gospodarstvu za 19 %. Ob upoštevanju kvalifikacijske sestave pa so izračuni pokazali, da so v desetih mesecih l. 1970 zaostajali osebni dohodki delavcev na področju gospodarstva za osebnimi dohodki delavcev v gospodarstvu; v negospodarstvu skupaj za 9 %, v šolstvu za 12 %, znanosti 8 %, kulturi 15 % itn. Osebnih dohodkov v gospodarstvu pa so presegli osebni dohodki v športnih organizacijah (za 3 %), dohodki v bančinstvu in zavarovalstvu pa za 6 %.

Kaj napovedujejo za leto 1971? Takole trdi Informacija: — Če bo v letu 1971 dosežena planirana umiritev porasta osebnih dohodkov v gospodarstvu in če bodo uresničeni planirani ukrepi glede osebnih dohodkov delavcev družbenih dejavnosti (povečanja osebnih dohodkov v šolstvu za 18 %, uskladitev osebnih dohodkov v kulturi z osebnimi dohodki v šolstvu, predvidena 95 % realizacija Kataloga 2 v zdravstvu), bomo v letu 1971 v Sloveniji skoraj povsem uresničili načelo samo enoletnega zaostanka družbenih dejavnosti za gospodarstvom. V naslednjih letih pa bi se lahko znebili tudi tega zaostanka.

Na seji, ki so se je udeležili predsedniki občinskih in medobčinskih odborov ter republiških konferenc osnovnih organizacij sindikata, so še posebej opozorili na to, da je treba čimprej skleniti pogodbe o financiranju za leto 1971 in se upreti morebitnim poskusom posameznih finančnih, da bi kalkulirali sredstva za osebne dohodke glede na časovno omejitev po zveznem zakonu o delni zamrzitvi osebnih dohodkov.

Posebej so opozorili tudi na to, da ne sme biti nobena od-

ločitev o financiranju za leto 1971 sprejeta brez aktivnega sodelovanja sindikalne organizacije. Resnica je, da so mnoga občinska in medobčinska vodstva že doslej aktivno sodelovala pri urejanju vprašanj financiranja družbenih dejavnosti v letu 1971. Pomembno pa je, da ta vodstva prav sedaj — ob pripravah za sprejem občinskih proračunov in drugih dokumentov na občinah ter pripravah v samoupravnih skupnostih — preverijo, če predvidene rešitve ustrezajo. V nasprotnem primeru se morajo odločiti, kako bodo ravnali, če te rešitve niso v redu.

Eno je gotovo: v občinah in samoupravnih interesnih skupnostih bi morali zagotoviti vsaj tak odnos do družbenih dejavnosti, kot je bil dosežen v republiki. To pa pomeni za šolstvo 21 % povečanje sredstev in prav toliko občinam, če bodo povečale svoja sredstva v ta namen v enakem znesku, povečanje osebnih dohodkov prosvetnih delavcev za 18 % in materialnih stroškov za 15 % (sredstva za sklade skupne porabe po Katalogu-1 — amortizacija pa po predpisih). Sredstva za otroško varstvo ne bodo povečana — dodatna sredstva pa bodo potrebna za uskladitev osebnih dohodkov delavcev v teh zavodih z osebnimi dohodki delavcev v šolstvu.

Na tej seji so nadalje razpravljali o pripravah na II. kongres samoupraviteljcev Jugoslavije in o kongresu sindikalnih delavcev družbenih dejavnosti Slovenije. Ob pripravah na kongres sindikalnih delavcev družbenih dejavnosti so opozorili, da vse to pripravljanje ne sme biti zgolj formalnost. Kongres naj bi pomenil nov korak v kakovosti dela sindikalne organizacije, povečanju njenega družbenega vpliva na razreševanje problemov delovanja družbenih dejavnosti na Slovenskem. M. K.

»Glasbena mladina« zunaj šolskega sistema

80 do 100 dobro pripravljenih in komentiranih koncertov za mlade

Glasbeni mladini, svetovni organizaciji, ki ji drugod po svetu odmerjajo dokajšen življenjski prostor v kulturi, doslej na Slovenskem usoda ni bila kdo ve kako naklonjena. Že pred 18. leti so jo ustanovili na Hrvaškem in v Srbiji, tudi na Slovenskem je dvakrat zaživela in — propadla. V Srbiji, na Hrvaškem in v Bosni pa je doživela velik uspeh. Bomo imeli tretjič več sreče?

Pred nedavnim je slovenska Glasbena mladina opravila svojo enoletno bilanco: pred tretjo ustanovitvijo te organizacije (pred dobrim letom) sta sicer

dih: z občinskimi sveti ZKPOS (v Ajdovščini in Vipavi), v Novi Gorici, z Društvom prijateljev glasbe v Kopru, s svojim delovanjem pa vpliva tudi na glasbeno življenje mladih v Murski Soboti, Ljutomeru, Brežicah, Postojni, Trstu (kjer je povezana z Glasbeno matico), Tolminu, Idriji, Cerknem, na Jesenicah, v Radovljici in drugod.

V enem letu se ji je posrečilo povezati z vsemi večjimi kulturnimi ustanovami in posredniki glasbenih prireditev in doseči izredno zanimanje z novim časopisom Glasbena mladina, ki je za sedaj edini redni glasbeni časopis v slovensčini. Časopis, ki izhaja že v osem tisoč izvodih, seznanja bralce z organizacijo in akcijami Glasbene mladine Slovenije, hkrati pa opravlja tudi drugo pomembno nalogo: s primernimi prispevki — med temi so tudi taki, ki predstavljajo glasbene ustvarjalce, skuša dati učiteljem glasbenega pouka in učencem gradivo za razpravljanje o glasbeni problematiki in jih uvaja v doživetje glasbene umetnosti. Na kratko seznanja bralce z dogodki iz glasbenega sveta, poroča o kakovostnih dosežkih popularne glasbe in predstavlja mlade glasbene umetnike.

bene umetnosti odpreti mladim svet novih vrednot — glasbe kot sredstva za plemenitenje in humanizacijo.

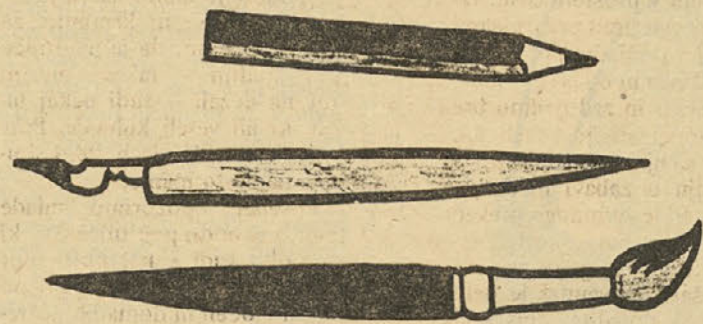
Mnogokrat poslušamo, da ostajajo koncertne dvorane prazne ali pa prepuščene naključnim mladim obiskovalcem. „Naključni“ pa so bili mnogokrat tudi šolski obiski koncertov. Samo razprodaja vstopnic in nič drugega. Kdo bi se čudil, če je prav tako naključje rodilo nasprotje tega, kar bi si želele: še večjo nezainteresiranost zaradi nerazumevanja, odpor do kakovostnih glasbenih stvaritev.

Nekomentiran koncert brez koncertnega lista lahko mladim bolj škoduje kot koristi. — pravi Janez Hoefler. In dalje: — Naše načelo je, da mora biti koncert dobro pripravljen, tako da ustreza didaktičnim principom, in opremljen s komentarjem.

V tem šolskem letu bo pripravila Glasbena mladina Slovenije 80 do 100 takih koncertov. Uresničitev njenih zamisli pa je precej odvisna tudi od učiteljev — glasbenih pedagogov v šolah. Prav glasbeni pedagog je namreč tisti, ki lahko — ali prek šolske obveznosti ali pa s pripravljenim zbudilnim zanimanjem učencev za glasbene prireditve. Zaradi petdnedne delovnega tedna pa v šolah zmanjkuje časa za marsikaj — tudi za kulturne prireditve. Za šport že odmerimo ustrezen dan in pravijo, da ga bomo kmalu tudi za kulturo.

Na 5. redni seji Glasbene mladine Slovenije (13. decembra) je vlogo te organizacije pojasnjeval tudi njen predsednik Miloš Poljanšek: — Glasbena mladina je gibanje, ki skuša bolj strokovno, bolj organizirano vplivati na mlade ljudi in jim približati kulturo, pri čemer pa ji ne gre za to, da bi si ustvarila „glorijo največjega vzgojitelja“ glasbene kulture za mlade. Izoblikovati moramo ustrezen program, uvajati načrtnost v pedagoškem in metodičnem smislu. Zavedamo se, da v vsem jugoslovanskem prostoru resnično zaostajamo — kar zadeva kulturno vzgojo mladih. — Naš program je treba metodološko dobro pripraviti, tako da bo sprejela mladina naše akcije z dobro voljo. Dati mladim možnost spoznavanja glasbe — to pa je tudi naloga vse družbe.

Glasbena mladina torej v resnici ne sme biti le zadeva glasbenikov, temveč vseh, ki jim ni vseeno, kakšni ljudje bodo morali že čez nekaj let krojiti usodo naših kultur, vzgoji in izobraževanju. MARJANA KUNEJ

delali dve samostojni sekciji — sedaj pa je mreža teh osnovnih skupnosti razpredena skoraj po vsej Sloveniji: v Celju, Velenju, Trbovljah, Novem mestu in Črnomlju. Pričakujejo, da bodo v kratkem zaživele tudi tam, kjer jih doslej še nismo imeli: v Kranju, na Jesenicah, v Ravnah na Koroškem, Slovenj Gradcu in drugod. Glasbena mladina sodeluje tudi z drugimi organizacijami, ki skrbijo v različnih krajih za popestritev glasbenega življenja in glasbene izobrazbe mladih.

NEKOMENTIRAN KONCERT LAHKO VEČ ŠKODUJE KOT KORISTI

Glasbena kultura, za katero po pravici trdijo, da je pri nas — kar zadeva denar — na repu dogodkov, sodi nedvomno med tista področja, ki smo jih tudi pri vzgoji mladine kar najbolj zanemarili. Ostre protestne poslanice je naša javnost naslovila na vse, ki s stripi kvarijo okus solarjev. Kaj pa je storjenega za to, da bi izoblikovali okus mladih na glasbenem področju?

Prav s tem problemom pa se je spoprijela organizacija Glasbene mladine Slovenije. Njene naloge nam je pojasnil tajnik Janez Hoefler takole: — Glavni namen naše organizacije je razširiti zanimanje mladih za glasbo po vsej Sloveniji, prek glas-

boste prišli sem,“ so mi rekli partizani.

V Ljubljani je bilo dosti dela. Tudi brat je bil že vključen v NOB in tudi že zaprt. Leta 1943 so me aretirali in me naslednje leto poslali s transportom v Obersalzberg. Kopali smo jarke, pa podzemeljska skrivališča, ne zase, za Nemce. Pa sem le ostala živa. Ko se je v silni zmedbi bližal razpad, sem pobegnila. Šestega maja 1945 sem bila že v Ljubljani in 9. maja sem se metala nageljne osvoboditeljcem.

Potem se je začelo delo, mnogo veselega dela! Učila sem tečajnice, kajti Slovenija je potrebovala mnogo učiteljc! Kot Primorko so me nato poslali v Ilirsko Bistrico — bila sem upraviteljica na osnovni šoli v Trnovem. Od 1949 do 1959 sem bila v Mirnu pri Gorici — tja je prišla za menoj tudi moja mama, ki je med vojno skoraj umrla od lakote. Tam sem delala pri prireditvi Rdečemu križu, AFŽ, pevskem zboru, sodelovala sem pri igranju in prireditvah. Tam se je rodila tudi moja hčerka.

— In kasneje?
„Kasneje sem učila še na Igu pri Ljubljani — po upokojitvi leta 1963 pa povsod tam, kjer so me najbolj potrebovali, začasno seveda.“

Zdaj živi Dana Jesih v Ljubljani — skupaj s hčerko, zetom in vnukom. Še vedno sodeluje pri PTT pevskemu zboru, je članica Planinskega društva, aktivna članica društva „Partizan“ na Taboru, zbira prispevke za Rdeči križ, je članica ZB in vsako leto vodi otroke na letovanje. Natančneje — vodila je; zdaj pa jo zahteva vnuk zase. Ko bo malce zrasel, ga bo verjetno vzela s seboj v kolonijo.

— Bi še šli učiti, če bi bilo treba?

Kaj je treba toliko učiteljic?

„S stavkom — Kaj pa je treba toliko učiteljic? so me leta 1930 sprejeli ljudje v Trebelnem, dve uri hoda od Mokronoga. Kako tudi ne? Vaščani so morali dati kurjavo, pa še nekaj več davka je predpisala občina, če je bilo treba več učnih moči. Svet pa je tisti čas stiskala huda gospodarska kriza.“ Tako je začela svojo učiteljsko pot Dana Jesih.

Zakaj pišem o njej? Ena izmed učiteljic je, ki so mnoge naše otroke naučile branja in pisanja, pa še marsičesa drugega, saj je zadnjih petnajst let učila kot predmetna učiteljica. In še nekaj nadvse pomembnega je: Dana Jesih je upoštevala vsakega otroka, njegove sposobnosti in pomanjkljivosti, vsakega je imela rada in skušala, da v šoli čim več pridobi. Imela je rada šolo — zato ji pouk ni bil težka dolžnost, temveč veselo delo. In ta njena dobra volja se je prenesla tudi na učence. Šola jim je bila praznik in nagrada za pridnost. V njeni učni praksi je primer, ko je mati rekla prvotolu: „Jutri ne boš smel v šolo, ker nisi priden, ker me ne ubogaš!“ In prvošolec se je spustil v jok.

„Leta 1929 je naš razred Amaconk — tako so nam pravili na učiteljski — naredil maturo. Tistega leta je bila kriza. Služb nismo dobile. Edvarda Kardelja, ki nam je govoril na sestankih v sedanji Nazorjevi ulici, so tisto leto vrgli z učiteljskega. Ni bil lahek čas, a ne spomnim se, da bi kdo obupaval. Mladi smo bili pripravljeni na težave, pripravljeni smo bili na spopad z njimi. V Trebelno so me poslali ravno za Miklavževo. Bilo je snega, lepega, visokega, kolikor si hotel. Drugega pa nič. Tako sem se naučila smučati. Kadar nisem poučevala, sem se smučala. Šest

let sem ostala v Trebelnem. Šola je bila stara, otrok pa čez 300. Imeli smo tri izmene.“

— In potem?
„Prosila sem za Kostanjevico in tudi dobila mesto. Tam sem ostala štiri leta. Na šoli je bil pevski zbor, pripravljali smo igre, sestavljala sem vaje za Sokolsko društvo. Tik pred pričetkom vojne — saj nisem vedela, da se bo začela vojna — sem prosila za premostitev na Štajersko. Na Pristavi pri Rogasli Slatini so me Nemci aretirali takoj aprila 1941.

Julija so nas potem odpeljali „k bratom Srbom“, kot so rekli. Kakor so Nemci to zasmehljivo govorili, so nas na jugu res sprejeli kot brate. Veliki Šiljegovci je bila naša končna postaja (onkray Rasinski) — z volovsko vprego so nam prišli domačini nasproti. Prišel je pop in prinesel rdeče nageljne za sprejem: „Pozdravljeni, bratje Slovenci! Vi ste interniranci in sužnji kot mi — a mi imamo vsaj streho nad glavo!“ To je bila kmečka vas. Gojili so ovce in sadili tobak, ogromno tobaka. Pomagali smo jim sestavljati prošnje, pisma, ženske smo pletle, moški so pomagali zvijati tobak. Vaščani pa so nas hranili in prehranili.

Ker sem po rodu Primorka iz Robiča pri Kobaridu, sem se v začetku leta 1942 vrnila v Ljubljano, kjer so bili Italijani. Takoj sem se vključila kot aktivistka v osvobodilno gibanje (ima priznano od 1942) — in spet zaprosila za službo. Poslali so me na Smuko nad Žužemberk. Pa so prišli partizani, s stene smo sneli Musollinija in obesili nanjo Titovo sliko. Bila je še pomlad leta 1942. Imeli smo svobodno šolo, pa tudi boje. „Pojdite v Ljubljano in ne vračajte se na Smuko, ker ne

Leta 1929 je na ljubljanskem učiteljskem maturiralo 42 deklet. Ob 40-letnici mature se jih je pri „Urški“ v Ljubljani zbralo 25 (Dana Jesih je četrta v zadnji vrsti od leve strani). Druge so se razkropile po svetu, nekaj pa jih je tudi pomrlo.

Zbor glasbenih pedagogov Slovenije

PROBLEMI, KI NISO OD VČERAJ

V soboto, letošnjega 9. januarja, je bil v prostorih Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje v Ljubljani občni zbor slovenskih glasbenih pedagogov. Vedno večji problemi in nezavidljiv položaj naših glasbenih šol, pa tudi glasbenega pouka na osnovnih šolah terjajo čimvečjo povezanost glasbenih pedagogov in ustanovitev foruma, ki bo sposoben zaščititi interese glasbene vzgoje. To nalogo naj bi prevzel občni zbor in tako pripomogel tudi k boljšemu strokovnemu usposabljanju glasbenih pedagogov.

Prvi problem, o katerem so razpravljali, je vrednotenje dela z mladinskimi pevskimi zbori. Naj samo omenim, da imamo Slovenci mnogo mladinskih pevskih zborov. Imamo tudi svoj republiški festival (Zagorje), pa tudi zveznega, ki vse bolj prerašča v medna-

rodnega (Celje). Na žalost pa je delo z mladinskimi pevskimi zbori slabo ovrednoteno. Ura vaje s pevskim zborom prav gotovo ni isto kot ura pouka v razredu. Vrednotijo pa ju v večini primerov enako.

Zato so glasbeni pedagogi ljubljanskih šol poslali utemeljeno zahtevo na republiško izobraževalno skupnost in na zavod za šolstvo SRS, da je treba precizirati število tedenskih ur, opravljenih s pevskim zborom in predvsem, da se ena ura dela z zborom vrednoti kot dve navadni pedagoški uri. Zahteva je vsekakor utemeljena, če samo pomislimo, da so v pevskem zboru ponavadi trije oddelki učencev (90 ali več pevcev). Če pa vemo, kako naporna je za vaju in umetniško vodenje zboru, poleg tega pa, kakšen „križev pot“ mora prehoditi zborovodja, preden je nekoliko zahtevnejša pesem dozorela za oder, potem je zahteva še toliko bolj utemeljena. Čudno je samo to, da šolski kolektivi oziroma temeljne izobraževalne skupnosti v občinah doslej niso pokazale toliko poslušnosti, da bi to uredile. S tem pa so gotovo že precej škodovali ohranitvi in razširjanju naše slovenske pesmi, saj v nekaterih neurejenih občinah nimajo niti enega kvalificiranega glasbenika.

Posamezni glasbeni pedagogi so v razpravi povedali, da imajo nekatere šole to že urejeno (Bičevje vrednoti 200 %), večina pa še ne. (V Škofji Loki je temeljna izobraževalna skupnost zborovodjem milostno priznala 1,30 ure za eno uro dela z zborom). Najbolje bi bilo, če bi bila zadeva zakonsko urejena, da ne bi bilo nesporazumov.

Precej problemov je nastalo tudi zaradi novega petdnevnega delovnika na šolah. Glasbeni pedagogi, zlasti na srednjevelikih in manjših šolah, so v dokaj nezavidljivem položaju. Pri starem šestdnevem delovnem tednu so lahko dosegali polno zaposlitev v obeh polletjih, v petdnevem delovnem tednu pa zaradi skróčenega števila ur v 5. in 6. razredu ne dosegajo obveznosti v drugem polletju in so prisiljeni poučevati še kak drug predmet, za katerega pa niso strokovno usposobljeni.

Vsekakor bi bilo nujno urediti predmetnik tako, da pride glasbenemu pedagogu v obeh polletjih enako število ur, ne pa da v prvem polletju dosegajo obveznost, v drugem pa ne. Tako morajo milostno sprejeti še druge predmete ali pa sploh ne dosežejo obveznosti.

Naši pedagogi danes priznavajo, da je v predmetnikih osnovnih šol še mnogo balasta, ki se ga nikakor ne moremo znebiti. Zakaj torej krčimo program vzgojnih predmetov? Zakaj so predmeti estetske vzgoje danes vse bolj zapostavljeni? Mar bomo v naših šolah vzgajali robote ali pa skrbeli za celovit razvoj mlade osebnosti. Zadnji čas je, da se republiška izobraževalna skupnost čimprej loti teh problemov in jih uredi tako, kot je prav. V nasprotnem primeru bo ogrožena naša kulturna tradicija in nadaljnji kulturni razvoj Slovencev.

POLJANŠEK S.

Takole padeš in takole se pobereš

Zapis z brezplačne smučarske šole v Tivoliju

Na naših smučiščih je iz leta v leto vse več in več mladine. Ta naša mladina pa tudi vse bolj in tehnično bolj dognano smuča. To je nedvomno razveseljivo. Vendar če ne bi imeli tolikšnega števila prizadevnih smučarskih učiteljev, vaditeljev in trenerjev, bi bilo smučarsko znanje mladih slabše.

Zbor učiteljev in trenerjev smučanja ima sedaj že nad 1.200 učiteljev, vaditeljev in trenerjev. V zadnjih dveh letih so organizirali 634 smučarskih tečajev, v njih se je učilo smučati okrog 23.000 smučarjev.

Ti tečaji in še številke so vpisane v knjige in analize o njih govorijo. Toda kaj vse ostane nenapisano in vendar človeško izredno sprejemljivo, govorijo le zgodbe iz vsakdanje smučarske šole.

V ljubljanskem Tivoliju je vsakodnevna smučarska šola za vse, ne glede na starost, ki žele izpopolniti svoje veščine. Tako se nabere v popoldanskih urah kar sto in še več mladih in manj starejših smučarjev. Teško je v taki „gneči“ zbrati vrsto in jo učiti, vendar so smučarski učitelji „SK Novinar“ že tako prilagodljivi, da pokažejo posameznikom in tudi skupini, kako je treba napraviti pluzni zavoj, kako se bočno drsamo, kakšen naj bo zavoj, celo terenski skok in podobno, kar sodi že k smelosti mladega smučarja.

Stoji delavec ljubljanskega vodovoda iz Kleč na hribu in z zadovoljstvom ogleduje svojega šestletnega sina Igorja.

„Imam službo ponoči,“ je dejal, „popoldne pa pripeljem sina v Tivoli, da se bo naučil. Veste, jaz ne znam toliko, da bi mu pokazal. Tu pa so ga v treh dneh naučili, da že zavija, kar pogledajte ga...“ Nasmehnil se je in kazal očitno zadovoljstvo.

Starejši obrtnik je pripeljal vnuka Marjana. „Vsak dan ga pripeljem in sva tukaj po dve uri, ali veste, kakor potem je, meni pa tudi prav pride, da sem zunaj,“ je dejal možakar v težkih čevljih in starem železniškem kožuhu.

Ne manjka razneženih mamic, zavitih v krzna in z modrimi klobuki. Ena od njih ne prestano gleda na svojo hčerko: „Oh, kako sem srečna, da zna že bolje kot jaz,“ je dejala in se nasmehnila. Poklicala je hčerko in rekla: „Povej gospodu, da si

se že marsikaj naučila...“ Trepljal sem njeno hčerko in rami in rekel: „Takole daj nos skupaj, kolena naprej, majhen predklon in videla boš, kako ti šlo...“ Mislim sem, da sem bil novega rekel, pa mi je tak odgovorila: „To mi je že tovarni učitelj Marjan pokazal...“

Stopim do smučarske učiteljice Alenke, vpisana je na ekonomski fakulteti in kadar ima čas, je že v Tivoliju. „Si rada majhnimi...“

„Kako ne bi bila, saj so me bolj hvaležni in hitro se naučijo.“

„Pa imaš potrpljenje?“ „Joj vprašate, komaj čakam, da pridem med nje. Tu človek odkrije prave talente in veste, da vplivam pri starših, da otroka vpisali v smučarski klub. Tako bi laže in hitreje napredoval...“

Spodaj na ravnini pred majhnim borom se je valjala po tleh majhna punčka. Vpila je in drla. Prav histerično je klicala mamico, češ naj jo pride dvigniti. Mamica je nerodno stopala po klančku in prav zaskrbljena tolažila otroka. Dvignila punčko na smuč in ji pomagala vleči navkreber. Ko sta prišli kakšnih 20 m navzgor je deklica zahtevala, naj gre mamica preno v ravnino, češ „da me bo pobrala...“ Ta zahteva je bila pretirana. Otrok, ki se zna samopobirati in mamina potuha, tudi to seveda sodi k mladim smučerjem, vendar je smučarski učitelj Cevc takoj napravil rek: „Veš, Sonja, kadar padeš, padeš takole.“ Pokazal je, kako človek na smučeh pade. Nekajkrat sta ponovila in Sonji so se odiskrile. Nasmejna je bila. „N zdaj pa Sonja, takole se pobereš...“ Pokazal je, kako naj Sonja pobere. Mati te majhne deklice je tiho opazovala in nenavadno učenje in glejte, ko se je Sonja peljala naslednjic po hribočku in ko je padla, ni nič več histerično klicala mamico na pomoč, pač pa se je sama hitro in smeje vzdignila. Učitelj Cevc je bil zadovoljen in že je hitel k drugi skupini...

Takšen je živzav v ljubljanskem Tivoliju vsak dan, vsak dan v smeju in veselju in kar je najvažnejše – v zadovoljstvu otrok in staršev.

Da in posebej v zadovoljstvu smučarskih učiteljev, ki prav v Tivoliju učijo smučati zastoj.

SILVO MATELIČ

REPORTAŽNI, NESTROKOVNI ZAPIS O PRIKAZU DELOVANJA PRENOSNIH KOMPJUTERJEV

Ali so kompjuterji »pred vrati« naših šol?

Najprej je bilo pričakovanje. Veseli smo bili vabila, ki je napovedovalo, da bomo spoznali enega v svetu močno uveljavljenih učnih pripomočkov – kompjuterjev. Prvi organizirani prikaz delovanja kompjuterjev za izobraževanje pri nas. Organizatorji demonstracije: Izobraževalna skupnost SRS, republiški zavod za šolstvo in poslovno združenje Industrodidakta v sodelovanju s francosko tovarno učil Pierron. Kompjuterji tipa SIBILOG 1, SIBILOG 2 in PROGRAMMEUR CYLLIQUE – je pisalo na vabilu.

Četrtek, 7. januarja 1971, zavod za šolstvo SRS, soba 28. Napoved je obljubljala: delovanje kompjuterjev bodo prikazali francoski strokovnjaki. Seznanili nas bodo s praktičnimi izkušnjami o uporabi kompjuterjev pri izobraževalnem delu.

Koga in čemu? Širši krog strokovnjakov in neposrednih pedagoških delavcev, tako da bi spodbudili posameznike in institucije k organiziranemu uvažanju kompjuterjev v vzgojno-izobraževalno delo na raznih stopnjah šolskega sistema.

Uvajanje kompjuterjev je povezano z obsežnimi pripravljalnimi deli – od šolanja učiteljev za pravilno uporabo do priprave programa. Kompjuterji imajo neslutene možnosti, da se uveljavijo v naših šolah. Pri demonstraciji nastane niz problemov, ki jih je težko obdelati, področja, na katerih jih uporabljajo, so različna... Tako nas opozarjajo organizatorji pred demonstracijo.

Pričakovanje zamenja radovednost. Začetna razlaga zbudi upanje, da nam bo ob koncu vsaj približno jasno, kaj početi s podobnim strojem, če bi ga šoli – recimo – kdo podaril.

Demonstracija Sibiloga 1 v dveh delih: tehnični opis aparature in drugi del: uporaba tega aparata v šoli. Sibilog 1 je sestavljen iz treh delov: informacija, izvedba, integrator...

Na prizorišču demonstracije se vgnezi hotena pozornost. Televizijski snemalci, reflektor in brnenje kamere pričarajo trenutek svečanosti. Niti malo ne dvomimo, da bo posnetek odličen: bleščeč stroj, Francoza v srednjih letih in dekletce, ki prevaja njuno razlago.

Pazljivost je ponavadi otrok razpoloženja, v tem primeru logična posledica sprejemljivega podajanja neke snovi; našega zanimanja, če lahko kupimo to, kar prodajajo.

Vse bolj nerodno se počutim. Začne me preganjati dolgačas in vedno hujši občutek manjvrednosti. Prav ti je – si pravim – saj nisi matematik – zato ti je vse to španska vas. In če razumeš tako malo, da manj skoraj ne moreš, ti ob besedah „Ali ima kdo kakšno vprašanje?“ „samo odleže. Zadeva bo postala jasna – se tolažim.

Rahlo smehljanje pove, da nihče ne želi globljih pojasnil, temveč samo preprost odgovor na vprašanje A: Kaj je kompjuter, za katere vrste šole in pri katerem predmetu sploh lahko uporabimo tovrstno aparaturu, ki smo jo opazovali vso uro.

Nekako takole so nam pojasnili: – Učitelj ima kompjuter bolj za preverjanje, ali je učna ura „očističena balasta“, ali je vse potrebno vključil v razlago. Ure s kompjuterji so pravzaprav bolj preverjanje učiteljeve razlage kot preverjanje učenčevega znanja. Stroj, ki smo ga to pot občudovali, pa je „specializirana aparatura za kontrolno logičnih funkcij, ki jo uporabljajo v francoskih tehniških gimnazijah pri predmetu avtomatizacije“.

Ob koncu zvemo, da rabijo na Francoskem petnajstdnevni tečaj za to, da se seznanijo z delovanjem te aparature. Na zavodu za šolstvo bodo to novost še proučili, pripravili ustrezno literaturo in dali tistim, ki jih zadeva še posebej zanima, podrobnejša pojasnila.

Želi še kdo razpravljati? – Demonstracija brez uvodne priprave – komentirajo nekateri od gledalcev. Ali ga bova kupila? – vpraša nekdo soseda. – Potrebovali bi ali samo opis aparata ali pa uvodno predavanje – pristavi tretji.

Brez pretiravanja: tokrat naj bi bil prikaz samo informacija, da so kompjuterji „pred vrati“

naših šol in da se je treba organizirano lotiti priprave njihovih uvajanja. Vse bolj me preganja misel, ali nismo ostali tokrat tudi udeleženci demonstracije pred zaprtimi vrati – neinformiranosti. In iskreno sem zavidala kolegici s televizije, da ji ni bilo treba poročati z napisanimi besedami.

MARJANA KUNEJ

Njega dni in danes »Sporni predlog«

Povedala bodem, čeprav vem vnaprej, da se marsikatera koleginja ne bo strinjala z menoj, da mi bo znabiti štela besedo celo v zlo.

Pišemo in govorimo veliko o enakopravnosti. Z vso pravico jo zahtevamo za se tudi mi. Za „uradni del“ našega življenja nam je priznana. Tovarišice, izvajamo jo dosledno še v zasebnem življenju n. pr. v občevaranju vsaj s stanovskimi tovarišicami.

Mislim takole: Pridemo k zborovanju, ali se ob drugih prilikah snidemo s tovarišicami. Par ožjih izjem – z vsemi drugimi smo si popolnoma tuje. „Gospodična“ in na vse strani samo „gospodična“. Vem, marsikatera je vsled dolgoletnega dela vredna našega velikega spoštovanja. Žal je, da sled napačnega izvajanja spoštovanja ostajamo tuje. Koliko prijetnejše bi bilo, če se zblizamo in nazivamo s prijateljskim „ti“. Tovariši učitelji so po večini že preko te coklje. Le učiteljice se ne moremo otrestiti naše „Zimperlichkeit“. Demokratično to ni, slovansko tudi ne. Je pač zaostanek ohologa birokratskega nemškega duha, ki je le predolgo vel nad nami. Saj nisi smel k človeku, če nisi poznal vseh „štengo“ do njega. In da so bile milostljive še posebno milostne, vemo.

Tovarišice, emancipirajmo se! Upokojimo „gospodično“! Ima že več kot polnoletno službo. „Ti, tovarišica“, bodi znak medsebojne stanovske enakopravnosti v občevaranju, do katerega imej pravico vsaka izmed nas in za vse tovarišice!

Mislim namreč, na splošno stanovsko „posestrinje“, ki veljaj za vse učiteljice v Sloveniji in postani običajno!

(Učiteljski tovariš 1920, št. 9, str. 2.)

Popravek k članku Materialnega položaja šol nihče ne rešuje načrtno: V stavku: Dalj časa so se v razpravi pomudili ob znanem dejstvu, da je slovenski izvršni svet predvidel za potrebe republiške izobraževalne skupnosti za leto 1971 le 682 milijonov oziroma 20 milijonov manj, kot je predlagala republiška izobraževalna skupnost. Pravilno: 207 milijonov manj...

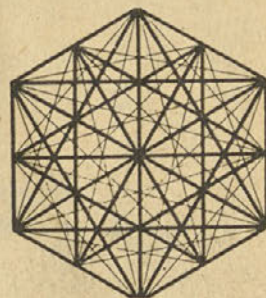
Berite svoj list!

„Prosvetni delavec“ vam pri naša poleg strokovnih člankov tudi objave republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, prilogo Radio in šola in Filmske beleške. Za vse naročnike izhajajo brezplačni navseti, brezplačno vam objavljamo oglase

za obletnice matur in diplom. Dvakrat na leto prinese „Prosvetni delavec“ razpise vseh prostih delovnih mest v prosvetni službi. Vse to dobite v „Prosvetnem delavcu“ za ceno 20 N-dinarjev.

Ob tretji republiški razstavi »Likovni svet otrok in mladine«

*Ne vem, če rišem lepo -
vem pa, da rišem rad*

Večina otrok riše rada in prav je, da to gojimo, vodimo in usmerjamo. Ne prvenstveno zavoljo umetnosti, katere zametki so res že v otroškem ustvarjanju, pač pa zaradi življenja, zaradi ljubezni in volje do življenja, kar izraža otrok s svojo risbo.

Novembra in decembra lani (skupno tri tedne) je bila na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani razstava likovnih del otrok in mladine. To je bila doslej naša III. republiška razstava, ki pa je imela jasen namen prikazati likovna dela otrok in mladine od najmlajših razvojnih stopenj zaznavanja, dojemanja, ravnanja, opredeljevanja ter oblikovanja s svojimi rokami – pa do likovnih dosežkov studentov, zavestno ustvarjenih z znanjem in čustvom.

Razstavo je pripravilo Društvo likovnih pedagogov Slovenije (predsednik pripravljalnega odbora je bil prof. Zoran DIDEK) pod pokroviteljstvom Zveze likovnih pedagogov Jugoslavije.

Ob izredno uspeli razstavi, ki je razgrnila pred nami bogastvo otroškega čustvovanja, sposobnost dojemanja in oblikovanja ter nam hkrati pokazala kontinuirani razvoj likovnega dojemanja in poustvarjanja sveta okrog nas in v nas, je uredništvo našega lista postavilo profesorju Zoranu DIDKU nekaj vprašanj. Njegovi odgovori, pa tudi fotografije slik in izdelkov bodo za naše likovne pedagoge še toliko dragocenejši zato, ker je bila razstava odprta tako malo časa in si je marsikdo, ki bi to želel, ni mogel ogledati.

– Zakaj in čemu ste se odločili za to razstavo?

Da bi enkrat dobili pregled nad celotnim likovnim delom v našem šolskem sistemu ter ugotovili njegove pozitivne in negativne strani. Pa še zaradi tega, ker iz študija otroškega likovnega izraza izvirajo vse poznejše likovne formacije – tudi na tretji stopnji + kar pa še ni tako

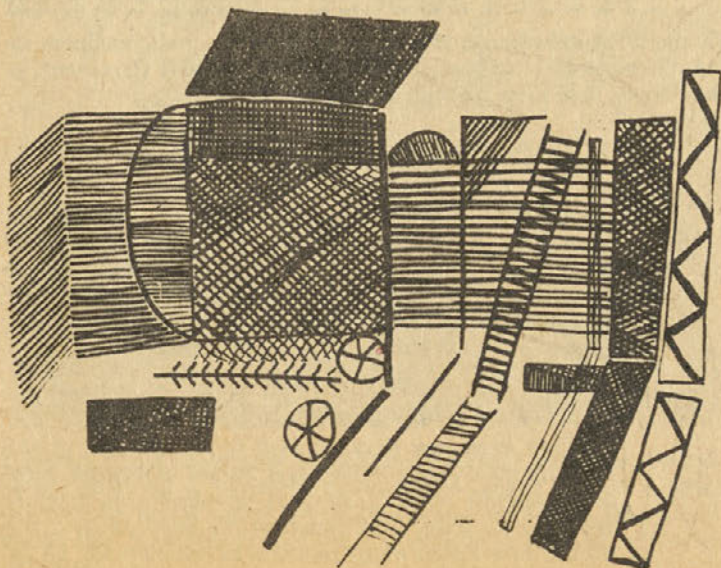
Vsem otrokom je likovno izražanje sestavni del razvoja mišljenja in čustvovanja.

znano in popularizirano. Namen razstave pa je bil prav to odkriti in potrčiti – to se pravi, zvezo med ustvarjanjem otrok in odraslih ter razvijanje elementov v ustvarjalni kontinuiteti. Dokler tega ne poznamo in ne priznamo, bodo vsi naši učni načrti fragmentaristični. To pa zavira razvoj v celoti – tako pri otrocih kot pri pedagogih in pri laikih: ovira nas dojeti pomen in cilje likovnega pouka.

Kontinuiteta likovnega razvoja, ki ga je odkrila ljubljanska razstava, bo glavna tema likovnih pedagogov na svetovnem kongresu INSEA v Zagrebu leta 1972. Naša republika bo sodelovala s predavanji, diapozitivi in publikacijami prav iz gradiva, prikazanega na tej razstavi.

Na razstavo so bili povabljeni: vrtci, osnovne šole, šola za oblikovanje in aranžerska šola, pedagoške gimnazije, pedagoška akademija in akademija za likovno umetnost. Tako je bila dosežena povezava, ki se redko posreči na osnovi šolskih programov likovnega dela. Razstava je bila mobilizacija mišljenja. Likovni pedagogi so bili takoj pripravljeni sodelovati, saj tudi oni čutijo, da je treba urediti vprašanje likovne vzgoje pri nas. Posebno zadeva to srednjo stopnjo – kjer danes pravzaprav likovnega pouka ni in nastane vrzel v likovnem razvoju. Iz gimnazije prihajajo na akademijo polkvalificirani ljudje.

Za razstavo smo prejeli okrog 1000 izdelkov in že samo odbiranje nam je kazalo izredno povezanost v likovnem razvoju otrok in mladine.

Efekt naše stare arhitekture – kozolci – prikazani popolnoma na nov način. Tako stare vrednote prehajajo v današnji čas.

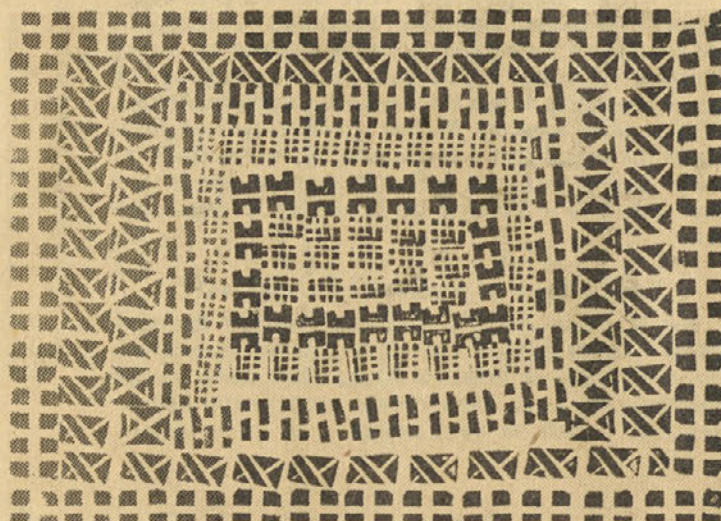

Risba otroka predšolske dobe je osredotočena na pomladansko cvetje v sredini; vse ostalo pa je prepuščeno svobodi likovnega izraza

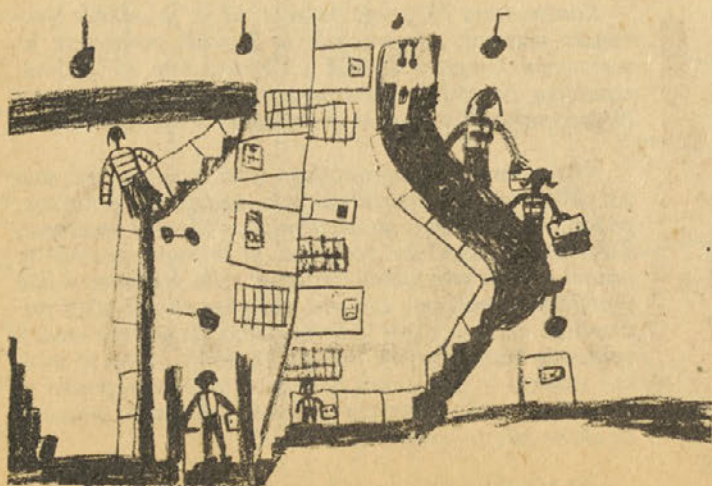
— Je bila naša družba — oziroma so bili njeni predstavniki naklonjeni razstavi?

Moram povedati, da Društvo likovnih pedagogov Slovenije ni imelo denarja za prireditev, zato je že dve leti pošiljalo prošnje na Sklad za pospeševanje prosvetno-kulturne dejavnosti. Obakrat so nam prošnjo odobrili — tako so se zbirala sredstva. Ker pa so cene naraščale, še vedno ni bilo dovolj denarja za razstavne prostore in za tiskanje kataloga. Del je prispevala „Iskra“ Kranj, pomoč pa si ometamo tudi še od „Aero“ Celje. Del sredstev bomo potrebovali za kritje dosedanjih stroškov. Nameravamo pa natistniti vse bistveno gradivo vseh stopenj (kar ga je zajela razstava) — česar doslej še nismo imeli. Tako bi nastalo štiri ali pet katalogov, ki bi bili osnova za razglabljanje o likovnem razvoju in tudi za sestavo učnih načrtov. Zaupamo v razumevanje naše družbe.

Razstava je bila šolskega značaja — pa tudi splošno družbenega pomena. Bila je kot klic, naj ne pustimo izhirati to kulturno področje našega umetniškega delovanja. Zahodne države imajo inštitute in poseben študij na univerzah za likovno ustvarjalno metodologijo. Na

Elementi arhitekturnega likovnega izražanja v tradicionalnem in sodobnem smislu oblikovanja stanj in razporedov. Ornament je značilen za naše kraje, pa tudi za ostale republike.

Kristalinično organiziran prostor, redukcija globine v prvi plan. Tako vidi prvošolec šolski hodnik.

vzhodu imajo specialne šole samo za likovno vzgojo — in gre splošna vzgoja v korak dosledno z likovno vzgojo. Pri nas se prav na stopnji, kjer se začne analitično raziskovalno delo — to se pravi na srednji stopnji — zazremo v zgodovino in učimo mlade ljudi umetnostno zgodovino, njegovo likovno izrazno rast pa zanemarimo.

— Kakšno je bilo zanimanje za razstavo?

Kljub kratkemu času, ki nam je bil na voljo, je obiskalo razstavo okrog 4.500 ljudi, večjih in manjših, mlajših in starejših. Največja škoda je, da nismo imeli prostora dalj časa na voljo. Prav zaradi večne negotovosti s prostorom tudi nismo mogli pravočasno obvestiti šol, jih časovno razporediti za obiske — tako je bilo vse skupaj pravzaprav prepuščeno pripravljenosti in dobri volji posameznikov, pa srečnemu naključju. Najbolj prizadevni likovni pedagogi so s svojimi učenci prišli tudi iz zelo

Prikazi likovnih opredelitev: področje narave (deblo) in področje geometrije (črtan in točkovni ornament).

oddaljenih krajev. Bili pa so tudi primeri, ko ravnateljji niso dali prosto za obisk razstave.

No, po treh tednih smo del razstave morali razdreti — zavoljo razstave ptičkov, ki so tudi želeli imeti svoj prostor na Gospodarskem razstavišču pred novim letom.

Uporaba črtnih elementov zunaj formalističnega področja. Črta in oblika doživlja se istovetita s stvarnostjo: kakor raste žito, tako rastejo črte; kakor valovi žito, tako valovijo prepletene črte, kakor šelesti žito, tako šelesti splet črt, kakor suho je zrelo žito, tako so suhe črte.

Sršeče ose — sršeče oblike. Zgosstitev os okrog matice — je kompozicijska razvrstitev risbe okrog jedra. Tako svobodno kot letajo ose, so razporejene tudi oblike v kompoziciji.

— Kakšne zvrsti likovnih medijev so bile razstavljene?

Bile so risbe, ki so bile po vsebini razvrščene od črtnih likovnih elementov, ploskovnih, plastičnih — pa do barvnih skladov.

Zastopane so bile risbe tako imenovanega domišljjskega sveta predšolskih otrok.

Bile so tu risbe na dano temo, pa proste risbe iz domačega okolja, tako s podeželja kot iz mesta. Te zadnje so vse bolj tehničnega značaja.

Vse te risbe imajo globok ekspresivni značaj, od liričnih do dramatičnih izpovednih tonov — prežete so z globoko humanistično idejo plemenitih nagnenj in hotenj sodobnega mladega človeka.

Velik pomen razstave je v tem, da je odkrila razliko med brezdušnostjo sveta na eni strani in globino doživljanja lepega, razumnega, novega, prostodušnega in pristnega na drugi strani.

Uporabljeno je bilo veliko tehnik izražanja — pravzaprav sploh nismo postavljali omejitev glede tehnike — da je bila tako omogočena otrokom in mladini večja sprostitost pri oblikovanju.

Posebni poudarek bi lahko dali grafičnim prikazom in risarstvu (pero in svinčnik — linija), ki je odsev globokega doživljanja in življenja v stvari, tako postanejo črte same del življenja, ne pa zgolj shematičnega poznavanja risanja.

Kakovost gradiva smo merili ravno po moči življenja

Otroci, ki znajo delati, delo tudi na risbi bolj izrazijo.

in poustvarjanja. Prednost so imela izvirna dela, ki nosijo značaj našega življenjskega prostora in naše oblikovalne tradicije.

Risbe bi lahko razdelili na izvor in na take, ki so zrasle;
iz narave in njenih zakonitosti;
iz primerov ljudske ustvarjalnosti.

Vse te elemente so naši mladi, doma šolani pedagogi znali prikazati otrokom in mladini tako, da kažejo risbe izredno sveže, lahko bi rekli sodobno likovno izražanje.

Na razstavi pa niso bila zastopana dela popolnoma novih likovnih formulacij, ker so bila črtana iz osnovnega koncepta razstave. Prikazana bodo kot primeri sodobnega načina dela z otroki in mladino v publikacijah in diaporitivih na seminarjih za likovne pedagoge. Res pa je, da so te nove formulacije likovnih izrazov povečini tujega izvora.

Na razstavi so obiskovalce posebno zanimala dela barvnih intonacij, ki imajo značaj nežnosti ter velike občutljivosti za skladnost in harmonijo, kar izvira iz mentalitete ustvarjalčevih – lahko bi rekli splošno naših slovenskih – občutij in povezanosti s pokrajino, odvisno pa je od drugih psiholoških vzrokov, ki narekujejo izbor barvitosti od melanholije do dramatike. Ob pregledovanju poslanega gradiva smo ugotovili, da ima vsaka naša pokrajina, skoraj vsak kraj svojo posebno koloristično harmonijo.

– Kot predsednik likovnih pedagogov Jugoslavije lahko primerjate slovenske likovno pedagoške dosežke z likovnimi dosežki v drugih republikah?

Izvirnost likovnega dela naših otrok, mladine in pedagogov bomo lahko opazovali na zvezni razstavi o dosežkih likovne pedagogike leta 1972. Naši katalogi rabijo kot organizacijski primer ostalim republikam. Kljub pomanjkljivostim, ki jih imamo Slovenci, smo prvi v dokazovanju kontinuitete likovnega razvoja. To je naš velik prispevek. O posameznih delih ali izdelkih bi lahko rekel samo to, da so naša bolj čisto snovana – vendarle se to morda zdi samo nam, Slovincem.

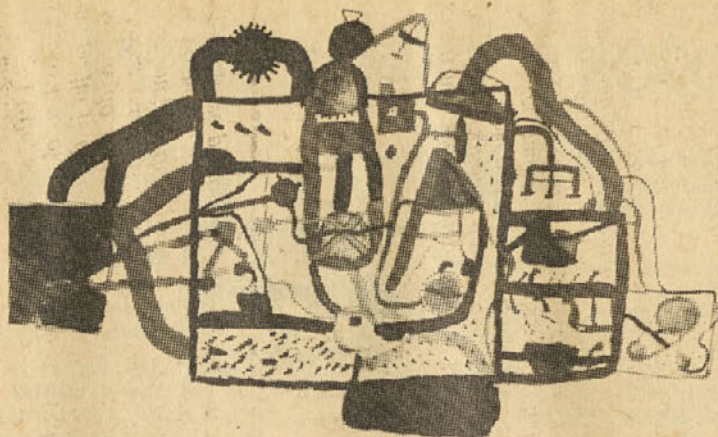
Naš katalog, ki smo ga izdali lani, ko smo odprli razstavo, smo razdelili vsem predstavnikom društev likovnih pedagogov posameznih republik, pa tudi posameznikom, ki se ukvarjajo z likovno pedagogiko. Vsi so govorili in najbrž bodo tudi v prihodnje, o našem delu z velikim priznanjem. Pravijo, da so v katalogu resda zbrani primeri naših slovenskih značilnosti, vendar pa imajo mnoge tudi internacionalno vrednost – kaj torej ne bi imele medrepubliške?

Več se v primerjavo med republikami ne bi spuščal – ker besede same tu ne povedo dosti. Več pove slika – in več bo povedala razstava. Povedala bo vse o likovni vzgoji in ustvarjalnosti jugoslovanske mladine.

– Kakšni so vaši nadaljnji načrti za šolsko delo? Povejte kaj o priročnikih za šolski pouk? (Doslej je izšel edino priročnik Alenke Gerlovič).

Otroci, ki igrajo hokej, bodo to igro tudi bolje narisali.

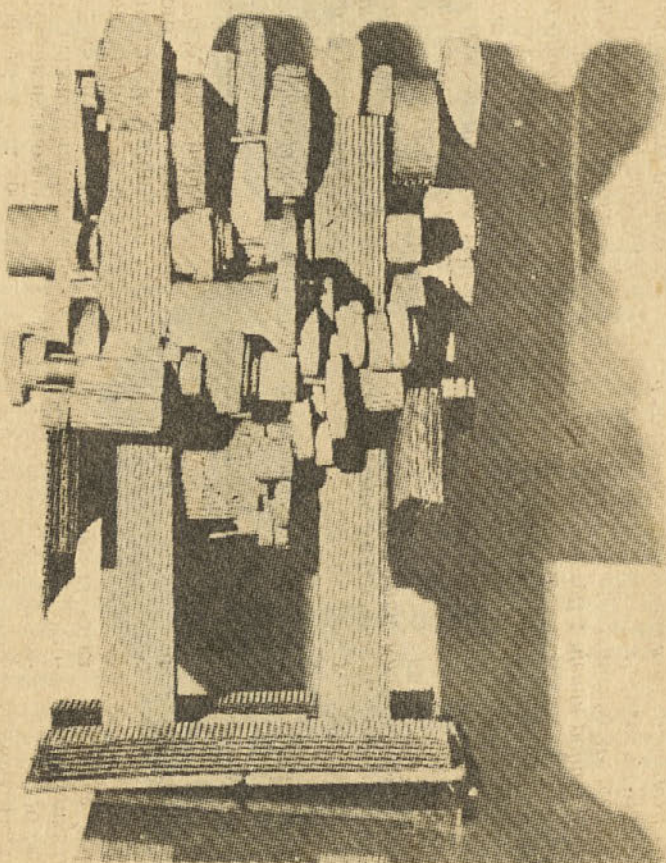

Raziskovalna radovednost otrok o notranjosti organizmov ter funkcioniranju notranjih členov in vzročnih zvez med elementi — to izoblikuje otrokov način mišljenja, usmerja njegovo radovednost, ki kasneje preraste v raziskovalno vedo odraslih. Od spontanega začetka do programiranega cilja. Prav v tem je kontinuiteta človekovega razvoja.

Rad bi napisal in sestavil publikacijo s področja teorije likovnega oblikovanja na osnovi dela z otroki več let na raznih stopnjah. Publikacija naj bi bila opremljena z domačimi primeri o likovni problematiki na osnovi teoretsko analitičnega razglabljanja.

Brez takšne osnove si ne moremo jasno zastaviti prihodnjih nalog.

Ob vsaki republiški razstavi je doslej izšel tudi zajeten katalog, v katerem so bile tudi krajše teoretske razprave o likovnih elementih, o njihovem nastanku, včlenjenju, sestavi in pomenu, zlasti s področja obvladovanja in oblikovanja prostora v likovnih izdelkih. Tudi ta zadnja razstava je prinesla nekaj teorije — vendar bi rad vse to povezal v celoto, ki bi pokazala kontinuirano rast likovnega oblikovanja.

Montaža stroja, izdelanega iz navadne lepenke. Otroci vidijo v stroju najzanimivejšo podobo svojih predstav nedoumljive sile, ki ga giblje. Radovednost o bistvu stvari je latentna ustvarjalna kvaliteta.

Kadar govori otrok s svojo punčko, jo daje spat, kot da je živa in jo hrani — tako ogleduje stroj. Tudi ta je zanj živo bitje, gnano z neznano silo, ki jo je treba odkriti.

Nismo hoteli slepo prenašati tujih izkušenj — zato je na tem področju pri nas še malo narejenega. Naši pedagogi čutijo potrebo po izmenjavi mnenj, zato imamo v načrtu, da bomo ustanovili medrepubliško revijo, ki bo posredovala izkušnje.

Prav tako pa bi bilo dobro, če bi imeli tudi knjige, pedagoško likovno literaturo, ki je v svetu že zelo razvita. Toda to spada že v področje umetnosti o umetnosti, kajti

Otroci z občutkom za kolektiv ustvarjajo temu primerna dela, ki jih posamezniki ne zmorejo. Temu primerna sta tudi oblika in izraz.

likovna pedagogika postaja ustvarjalna veda z vsemi raziskovalnimi, strokovnimi in umetniškimi kvalitetaми. V zadnjem času pa se to delo vse bolj komplicira še z zavestnim vnašanjem elementov matematike, geometrije, psihologije, sociologije in drugih na področje likovne umetnosti. Čas teče kot naša prizadevanja.

— Je kakšen pregled, nadzorstvo nad likovno pedagoškim delom v Sloveniji?

To ima Zavod za šolstvo s svojimi svetovalci. Najbolje pa pokažejo naše dosežke in njihovo vkljivost vsakokratne

razstave. Ob tem je izredno pomembna tudi izmenjava mnenj o likovni vzgoji.

— Posvečajo komunikacijska sredstva dovolj pozornosti in dajejo dovolj možnosti za likovno pedagoško vzgojo naše mladine?

S tem se pa ne morem pohvaliti. Gotovo je televizija najboljši medij za likovni pouk — toda treba bi bilo temeljite priprave, načrtnega dela in vsaj pol ure časa, dbi lahko nekaj povedali in pokazali vsem tistim likovnim pedagogom in tudi mladini pred ekrani. Toda — človeku dajo komaj nekaj minut časa in v tistih minutah poveš

Mladina — z novimi nalogami in z novim načinom mišljenja. Preverja ga z nenehnim študijem in raziskovanjem ter koncipiranjem novih oblik ustvarjanja.

nekaj pustega, statističnega ali pa tako zgoščenega, da poslušalci komaj dojamajo. Daleč od vsake ustvarjalne umetnosti. Ko je vsega konec, se mi zdi, kot bi lačnemu dal drobtinico. To je težko. To je mučno.

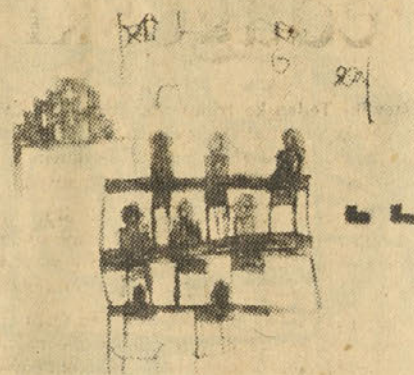
Upam, da bo likovna pedagogika prišla tudi v naše časopise — kot splošna estetska vzgoja — kadar bo dovolj razvita seveda. Zdaj smo na začetku organiziranega delovanja.

— Čeprav ste o tem že govorili, pa vendar še določno vprašanje: kako gledate kot likovni pedagog na to, da na gimnaziji ni likovne vzgoje?

Diskontinuiteta ni zdrava pri nobenem področju. Tudi pri likovni vzgoji ne. Ta čas, ko ne usmerjamo likovnega razvoja — to se pravi ne učimo in ne vzgajamo, se mlad človek vendarle razvija, toda razvoj gre svojo pot, ker ga nihče ne usmerja. Kasneje popravljamo, dopolnjujemo, krpamo.

— Še nekaj besed o sposobnosti ali usposobljenosti ter zagretosti likovnih pedagogov na osnovni, srednji in visoki šoli.

Pedagogi delajo z največjim navdušenjem. Ker pa je po nekaterih šolskih stopnjah le ena ura likovne vzgoje, ti likovni pedagogi ne morejo uporabiti svojega pedagoškega znanja niti svojih umetniških spoznanj, ne morejo razviti svojega dela z otroki in mladino — skratka, vegetirajo.

Ena ura tedensko pa je tudi za otroke ali mladino premalo, da bi lahko od likovne vzgoje pridobili kaj drugega kot samo osnovne zakonitosti ter lepoto in moč likovnega ustvarjanja. No, če to spoznajo, je že veliko.

Kadar imajo likovni pedagogi ter njihovi učenci — naj bo na katerikoli stopnji od predšolske do visokošolske — čas in ugodne pogoje, pa nam je razstava pokazala, kaj vse zmorejo, kolikšno je njihovo znanje, pedagoška zagretost, pa tudi zmožnost likovnega ustvarjanja.

NEŽA MAURER

Ponatiskujemo fotografije najboljših izdelkov na III. republiški razstavi, ki je nosila ime LIKOVNI SVET OTROK IN MLADINE. Kot primeri kakovostnega likovnega dela bodo morda fotografije marsikateremu pedagogu nekaj kajipot pri njegovem zahtevnem in dokaj samostojnem delu v šoli.

Otrok kot individualnost zahteva svoj prostor za uveljavitev, delovanje, mišljenje in ustvarjanje.

Pedagoški svetovalci o mali šoli

V 51. številki Tedenske tribune je objavil HERMAN VOGEL članek z naslovom: „Mala šola tudi za svetovalce“ in „Na slovenskem prosvetnem vrhu: levica ne ve, kaj dela desnica“, v katerem je opisal primer všolanja štirih šoloobveznih novincev z Belih vod nad Šoštanjem.

Organizacijska enota zavoda za šolstvo SR Slovenije v Celju je v odgovoru psihologinji Milki Jeromel javno pojasnila svoje stališče o tej zadevi že v 17. številki Prosvetnega delavca, glasila delavcev v vzgojno izobraževalnih zavodih, in k temu stališču nima ničesar odvzeti niti ničesar dodati.

Ker nas je pa HERMAN VOGEL s svojim člankom v Tedenski tribuni, v katerem je vrsta neresničnih trditev in strokovno nevzdržnih stališč, tako rekoč javno poklical na odgovornost, pojasnjujemo – po zapredju v članku – naslednje:

– Za odgoditev osnovnošolske obveznosti je pristojna strokovna komisija, ki jo imenuje svet šole. (Drugi odstavek člena 44 ZOŠ.) Samo taka strokovna komisija lahko odgodi vpis otroka za eno leto, ne pa na primer šolski psiholog sam. (Zlasti še neizkušen, v prvem službovanju!) Na centralni osnovni šoli B. Roeck v Šoštanju, ki vključuje podružnično osnovno šolo Bele vode, strokovne komisije po določilih 44. člena ZOŠ v šolskem letu 1969/70 niso imenovali. Potemtakem tudi ni bila nobenemu šoloobveznemu otroku na Belih vodah odgodena šolska obveznost za eno šolsko leto. Že samo s tem izhodiščnim dejstvom je dokazana nezakonitost vsega, kar je sledilo.

DOKAZ: Zakon o osnovni šoli in dokumentacija osnovne šole B. Roeck v Šoštanju.

– Niti učiteljski zbor niti svet osnovne šole B. Roeck v Šoštanju ni sprejel nobenega sklepa o ustanovitvi celoletne male šole oziroma nekega izjemnega, enkratnega pripravljalnega oddelka na Belih vodah. Trditev JOŽETA MELANŠKA, vodje podružnične šole na Belih vodah, da je bil v juniju sprejet „na seji učiteljskega zbora centralne osnovne šole sklep o ustanovitvi celoletne male šole na Belih vodah“, je neresničen.

DOKAZ: Zapisnik seje učiteljskega zbora osnovne šole B. Roeck v Šoštanju z dne 19. 6. 1970 in izjava ravnatelja centralne šole v Šoštanju z dne 17. 12. 1970.

– Centralna osnovna šola B. Roeck v Šoštanju ni bila obveščena o nobenem sklepu temeljne izobraževalne skupnosti za občino Velenje, to je nje-nega izvršnega odbora ali skupščine TIS, da so ji odobrena finančna sredstva za celoletno malo šolo za štiri učence na Belih vodah.

DOKAZ: Dokumentacija osnovne šole B. Roeck v Šoštanju.

– Iz odgovora na poslansko vprašanje JOŽETA MELANŠKA, katerega je dal namestnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo, mgr. ROMAN OBERLINTNER, je HERMAN VOGEL prepisal samo prvo polovico stavka v 9. odstavku odgovora. Tam, kjer je vejica, je HERMAN VOGEL napravil piko, da bi tako mogel utemeljiti senzacionalno napihnjeni, alarmantni naslov: NA SLOVENSKEM PROSVETNEM VRHU: LEVICA NE VE, KAJ DELA DESNICA. V resnici pa se stališče republiškega sekretariata za prosveto in kulturo v ničemer ne razlikuje od stališča organizacijske enote ZŠ SRS v Celju. V odgovoru mgr. ROMANA OBERLINTNERJA gre za predšolske, na Belih vodah pa za šoloobvezne otroke. To pa sta seveda dve, pravno in pedagoško povsem različni kategoriji, ki ju moramo razlikovati. Da bi se prav razumeli, moramo torej razlikovati, kaj je predšolski in kaj šoloobvezni otrok. Predšolski otrok je otrok v starosti od rojstva do 1. septembra v tistem koledarskem letu, ko izpolni sedmo leto starosti; od takrat naprej pa je šoloobvezen. Če bi šoloobvezne otroke vključevali v celoletne male šole, bi tako že začeli z osipom. Taka akcija pa je usmerjena proti otroku in ne zanj.

DOKAZ: Odgovor republiškega sekretariata za prosveto in kulturo z dne 22. 10. 1970.

– JOŽE MELANŠEK je junija meseca ob dnevu prosvetnih delavcev velenjske občine, v priložnostnem pogovoru, mimogrede omenil primer šolskih novincev na Belih vodah predstojniku organizacijske enote, prof. OTU PUNAGRTRNIKU in pedagoškemu svetovalcu RUDIJU KOBOLTU, vendar tu ni šlo za nobeno podrobno informacijo o celotni situaciji, niti za nobeno uradno soglasje organizacijske enote ZŠ SRS v Celju za ustanovitev neustrezne celoletne male šole na Belih vodah.

– JOŽE MELANŠEK trdi v članku, da so bili starši za celoletno malo šolo, v svojem dopisu z dne 8. 11. 1970, ki ga je poslal organizacijski enoti in je v našem arhivu – torej pred člankom v TEDENSKI TRIBUNI! – pa pravi na strani 3., da so se starši res pritožili in navaja pri tem imeni staršev: MEDVED MARIJA in HRIBERŠEK MARIJA.

DOKAZ: Dokumentacija organizacijske enote ZŠ SRS v Celju.

– Kakšna pa je bila ta celoletna mala šola do 16. septembra, ko je na prošnjo ravnatelja centralne šole, pri katerem so se pritožili starši, posredovala organizacijska enota? – VI. oddelku, ki je kombiniran, sestavljen iz učencev I. in II. razreda, so formirali še en razred „celoletne male šole“, v katerega so vključili štiri sporne učence, enega, ki sodi v posebno osnovno šolo (to je tisti, ki sploh ne govori) in še tri otroke, ki bi bili šoloobvezni šle naslednje leto,

septembra 1971. Ze po nekaj dneh so tri novince za naslednje šolsko leto odslovili, ostalo je še pet otrok, ki so prihajali vsak dan ob 10. uri in prisostvovali pouku, ko so imeli na urniku: telesno vzgojo, likovni in glasbeni pouk ter spoznavanje narave in družbe. Sedeli so v zadnjih klopih. Za delo s temi petimi otroki razredničarka ni imela nobenega učnega načrta. Tako si je torej predstavljal JOŽE MELANŠEK „celoletno malo šolo“ na Belih vodah.

Na drugi strani pa ugotavljamo, da je bila za vseh sedem letošnjih šolskih novincev na Belih vodah običajna mala šola v času od 20. aprila do 12. junija 1970. Za malo šolo so predvideli na Belih vodah samo 50 ur, čeprav je dogovorjeni normativ 70 ur, realizirali pa so le 46 ur. Razredničarka navaja o delu v mali šoli v svojem poročilu organizacijski enoti: „Zaradi majhnega števila otrok sem s snovjo laže pohitela.“ Takrat so bili sporni šolski novinci toliko sposobni, da je lahko razredničarka „pohitela“ z učno snovjo. Malo šolo je zato končala predčasno, 12. junija, čeprav bi mogla trajati vsaj še do konca meseca. Na Belih vodah so torej končali malo šolo 24 ur prej kot v razvitih središčih. Kje je bil takrat vodja podružnice šole JOŽE MELANŠEK? Kako je mogel dovoliti sploh skrčen program za malo šolo in nato še predčasni zaključek, ko vendar zatrjuje, da mu gre izključno za otroke?

DOKAZ: Dokumentacija osnovne šole B. Roeck v Šoštanju in organizacijske enote ZŠ SRS v Celju.

– Komisija, ki je bila 16. 9. 1970 na Belih vodah, ni imela statusa v smislu člena 44 ZOŠ. Namen sestanka je bil razgovor za sporazumno rešitev nastale situacije, ne pa „ogledovanje otrok“. Sklep sestanka je bil, da ni prav nobene zakonite osnove za vključevanje šoloobveznih otrok v celoletno malo šolo. Ti otroci naj se všolajo v I. razred, potrebna pa je individualizacija pouka, dodatna pomoč in tesnejša povezava s centralno šolo prek razrednega aktivna učiteljev I. razreda.

JOŽE MELANŠEK pa je s tem v zvezi še zamolčal, da je temu sestanku sledil takoj za tem sestanek s prizadetimi starši, na katerem je bilo ponovno ugotovljeno, da se starši niso strinjali s celoletno malo šolo samo zato, da otroci ne bi zgubili enega šolskega leta, saj bi se jim v tem primeru šolska obveznost podaljšala do 16. leta starosti.

DOKAZ: Zapisnik z dne 16. 9. 1970 in dokumentacija organizacijske enote ZŠ SRS v Celju.

– Nadalje je JOŽE MELANŠEK zamolčal izredno pomembno dejstvo, da je v sedanjem prvem oddelku, z vključenimi štirimi učenci vred, samo 12 učencev, od tega 10 učencev prvega in dva učenca drugega razreda. Na našem območju imamo celo v posebnih osnovnih šolah oddelke z več kot 15 duševno prizadetimi otroki.

DOKAZ: Šolska organizacijska poročila za šolsko leto 1970/71.

– Komisija centralne osnovne šole (ravnatelj in dve učiteljici z dolgoletno učno prakso v I. razredu) je pregledala 18. 11. 1970 delo v sedanjem I. razredu na Belih vodah. HERMAN VOGEL navaja s taktiko polovičnih resnic iz zapisnika te komisije iztrgane citate in tako prikriva bistvo, da sporni štirje učenci, upoštevajoč objektivne in subjektivne delovne okoliščine, uspešno napredujejo. Ta komisija je predlagala upravnemu odboru šole, da naj podeli razredničarki I. razreda na Belih vodah posebno nagrado za uspešno delo.

DOKAZ: Zapisnik komisije osnovne šole B. Roeck v Šoštanju z dne 18. 11. 1970.

– Pedagoška služba dela po enotnem, letnem delovnem načrtu, zato odklanjamo polemiko z JOŽETOM MELANŠKOM o tem, kaj se nam ljubi in kaj ne. Pri svojem delu pa moramo zal, ugotavljati tudi pomanjkljivosti in preprečevati nezakonitosti.

DOKAZ: Letni načrt ZŠ SRS za leto 1970.

– Neresnična je tudi trditev JOŽETA MELANŠKA „prepričali so jih demagogi v vprašanju, a ne, mamica, da niste zato, da bi vaš otrok izgubil ce lo leto“. Pedagoški svetovalci do 16. septembra sploh niso imeli nobenih osebnih stikov s prizadetimi starši. Sestanek, ki je bil 16. septembra na Belih vodah, pa je bil že sklican izključno zaradi pritožb staršev pri ravnatelju centralne šole v Šoštanju. Kdo je demagog?

DOKAZ: Dokumentacija osnovne šole B. Roeck v Šoštanju in organizacijske enote ZŠ SRS v Celju.

– Svetovalec mi je odgovoril, zakaj bi se republiška zakonodaja morala začeti lomiti prav na Belih vodah? Meni je čisto vseeno, kje se začne lomiti, gre predvsem za otroke, pravi JOŽE MELANŠEK. Tudi ta trditev je neresnična, ker vsi pedagoški svetovalci vedo, da sploh ne gre za nobeno „lomljenje republiške zakonodaje“, o tem je zmotno prepričan samo JOŽE MELANŠEK.

– Iz neresničnih in žaljivih izjav JOŽETA MELANŠKA se tudi vsiljuje sklep, da so celjski pedagoški svetovalci nasprotniki malih šol. Ob tem homo

povedali samo to, da je območje celjske organizacijske enote zavoda za šolstvo SRS po številu malih šol nad republiškim povprečjem, na tretjem mestu v republiškem merilu. Mirno lahko trdimo, da je ta zavidljivi rezultat plod predvsem dolgoletnih delovnih naporov pedagoških svetovalcev za uveljavitev sicer že uzakonjene male šole na celjskem območju.

DOKAZ: Glasilo DPM št. 6/7 z dne 16. 12. 1970.

KRESNIČEK

MLADINSKA SPEVOIGRA

Priljubljena mladinska spevoigra **KRESNIČEK** skladatelja Radovana GOBČA je prvič izšla leta 1928. Čez nekaj let so jo ponatisnili — a zdaj so že zdavnaj vsi izvodi razprodani. Kljub času, ki je minil od prve izvedbe, je spevoigra še vedno enako živa in zaželen, tako med našimi glasbenimi učitelji kot med mladino. Po naših šolah se je še vedno učijo in številne ponovitve pričajo, kako priljubljena je med gledalci.

Zavoljo velikega povpraševanja po spevoigri, se je avtor Radovan GOBČEC odločil, da **KRESNIČKA** ponovno izda. Svojo zamisel je uresničil in zdaj lahko vsi, ki želite, dobite spevoigro **KRESNIČEK** za 8. — (osem) novih dinarjev, če pišete na naslov:

Skladatelj Radovan GOBČEC, ulica Stare pravde, št. 5 Ljubljana. Denar pošljite po nakaznici ali pa boste prejeli knjigo po povzetju.

V Sloveniji deluje tudi že vrsta celoletnih malih šol (Ribnica na Pohorju, Remšnik itd.) po prostovoljnem pristanku staršev in po učnem načrtu, ki ga je pripravil pedagoški inštitut. Celoletne male šole za šoloobvezne otroke pa resda še ni nikjer v Sloveniji — in je tudi nikdar ne bo, zato JOŽE MELANŠEK, MILKA JEROMEL in HERMAN VODEL zastonj čakajo na tako „pedagoško poemo“ na Belih vodah.

Za sklep bi vprašali: če je imel HERMAN VODEL namen o zadevi objektivno poročati, zakaj ni obiskal poleg osnovne šole na Belih vodah še naše organizacijske enote ZŠ SRS v Celju? Tak enostranski odnos do stvari je nepošten in kratkoviden.

Organizacijska enota zavoda za šolstvo
SR Slovenije, Celje

V prvi letošnji številki je *Tedenska tribuna* objavila naš odgovor v skrčenem obsegu. V debelejšem tisku objavljeni tekst je *Tedenska tribuna* izpustila.

Idrijske nagrade in priznanja

Prvič po 25. letih so letos v idrijski občini izrekli zahvalo najstarejšim in obenem najza služnejšim prosvetnim delavcem te občine. Nagrade je podelila idrijska temeljna izobraževalna skupnost 32 nagrajencem. Pre-

jeli so umetniška dela idrijske slikarske kolonije. Nagrajenci so bili tisti učitelji in profesorji, ki so na tem območju v najtežjih razmerah — po osvoboditvi v slovenski besedi poučevali in vzgajali mladi rod.

Člani družine pionirjev prometnikov v Kočevju skrbijo tudi za to, da je vitrina občinske komisije za vzgojo in varnost v prometu vedno lepo urejena. Za uspešno desetletno delo v prometno vzgojni in preventivni dejavnosti jim je republiški sekretariat za notranje zadeve podelil posebno diplomu. (Foto: France Brus)

Učni načrt za tehnični pouk predvideva v šestem razredu osnovne šole tudi sestavljanje maket z lego kockami. Ker teh nismo imeli, smo izdelali v osnovni šoli Kočevje iz vezane plošče lične makete vikend hišic. (Foto: France Brus)

MED DVEMA OGNJEMA

Letni občni zbor sindikalne podružnice prosvetnih delavcev nekje v naši lepi deželi — kar se da dolgočasen in mučen. Miza delovnega predsedstva je bila sicer zeleno pregrnjena, celo nekaj aktualnih parol je delalo družbo maršalovi sliki na steni. Toda program ... Poročila funkcionarjev so bila tako skandalozno suha in kratka, da vse skupaj ni bilo vredno prigriscanja bonbonov, ki jih dedek Mraz vrže z odra med otroke. V celotni mandatni dobi ni bilo niti enega članskega sestanka, nobenega predavanja. Odbor se je sestel samo trikrat: prvič, ko se je konstituiral (še dolgo po izvolitvi), drugič na ukaz od „zgoraj“ in tretjič tik pred tem občnim zborom. Največja preglavica je bila neurejena evidenca članstva. Tajnik je imel nekakšen seznam, v katerem pa se nihče ni znašel in tudi niso vedeli, kdo ima člansko izkaznico in kdo ne. (Le članarina je v redu dotekala,

ker so jo po že ustajenem sistemu v šolski pisarni avtomatsko odtegovali od plače ne glede, ali je delavec vpisan v sindikat ali ne ... Edina oprijemljiva stvar v predsedniškem poročilu je bil sindikalni izlet, ki je odlično uspel, saj je bil popolnoma brezplačen ... Ugotovil je še, da sedanji odbor ni bil „srečno“ izbran, češ da ni vsak rojen za organiziranje, v tolažbo pa je še povabil zborovalce na prigrizek po uradnem delu zborovanja z apelom, naj po zakuski ne pobegnejo, da predavatelji ne bo govoril praznim stolom ... Prisotni predstavnik občinskega sveta je (namesto funkcionarjev) v hudi zadregi povešal oči. Ko je prišel njegov trenutek, so zborovalci poslušali standardno pridigo o pomankljivi sindikalni zavesti učiteljev (ki so vendar tudi delavci), o politični solidarnosti, obojestranski krivdi za mrtvilo in o „srečnejši“ izbiri novega

odбора ... Tako so šolniki dobili moralno lekcijo. Prigrizek jim ni nič kaj tehnil in tajnica je skorajda brezuspšno glasno razglasila, da je jedi in pijače še dovolj na pladnjih. Poparjeni člani so bili preveč zaposleni s skupno blamažo v skupinicah po dva in tri. Splošno razpoloženje in končno mnenje: tako res ne moremo več naprej ... Novi odbor se je konstituiral že prve dni. Predsedništvo so vsilili učitelju „tretjekategorniku“, človeku popolnoma nepopularnega imena. Dejal jim je: Če tolikšna podružnica res nima sposobnejšega od mene in je v nevarnosti, da propade, se vdam, toda povem vam, da vam bo še žal, ker ste me izvolili ... Obnašal se je povsem mirno, nobenega hrupa ni zganjal, da bi smel kdorkoli rabiti krilatico o novi metli. Ker je že od nekdaj sovražil sestanek zaradi sestankov, je člane povabil na po-

govor za „okroglo“ mizo. Razložil jim je, svoje zamisli in med drugim predlagal tudi ustanovitev kluba prosvetnih delavcev. Navdušeno so mu zaploskali, misleč: vsaj polovica od tega bo ostala pri besedah in tudi klub bo kmalu zmrznil, toda pustimo človeku veselje ... Nihče ni vedel, kdaj je s kom govoril, klub pa se je razživil brez vsakršne reklame. Nekega dne jim je po prijetnem potopisnem kramljanju ob filmu privatnega posnetka nenadoma dejal, da bi jim kolegica A-B ob tej lepi priložnosti „rada“ posredovala najnovejšo dopolnitve zakona o delovnih razmerjih (ki ga nekateri še v osnovah niso poznali). Nihče ni protestiral. Za prihodnjic pa jim je napovedal, da bi jim predsednik sveta šole „rad“ razložil spremembe šolskega statuta. In nadalje so zvedeli, da bi jim kolega X-Y „rad“ povedal nekaj malega o programiranem pouku ...

RAZUMEVANJE BOLNIKOV S CEREBRALNO PARALIZO

Cerebralna paraliza oziroma možganska motorična ohromelost sodi v tisto vrsto manjše ali večje telesne (spastičnost, atetoz, ataksija) ter duševne (mentalna retardacija) prizadetosti in emocionalne motenosti, ki je posledica bodisi možganskih okvar (možganske skorje, bazalnih ganglijev, malik možgan) bodisi patološkega razvoja živčevja pred porodom (neskladnost krvnih skupin staršev, rentgenske okvare plodu, nalezljive bolezni matere v času nosečnosti), v času poroda (kleščni porod, možganske krvavitve zaradi pomanjkanja kisika) in po porodu (nalezljive bolezni otroka v prvih letih življenja, npr. encefalitis, kongenitalni lues ipd.).

rodni, medporodni in poporodni negi matere in otroka. Rehabilitacija otrok s tovrstno okvaro — ta pa glede na svojo obliko in stopnjo ni enaka niti pri dveh pacientih — je težavna in dolgotrajna ter terja usklajen napor pediatra, fizioterapevta, delovnega terapevta, logopeda, defektologa in psihologa in seveda zlasti otrokovih staršev. Praviloma imajo otroci z možgansko motorično ohromelostjo tudi težave z učenjem in predvsem zaradi prizadetosti na perceptivno motoričnem področju. V Sloveniji jih neguje in usposablja Bolnišnica za predšolsko invalidno mladino v Stari gori pri Sempetru, šolske otroke od 7. do 15. leta potrebne posebnega šolanja obravnava Vzgojni zavod „Janka Premrla-Vojka“ v Vipavi, duševno normalne šola in poklicno usposablja Zavod za usposabljanje invalidne mladine v Kamniku, zaposluje pa jih Delovno zaščitni zavod za mlajše invalide v Poničevah pri Dobropolju. Hujne mentalno retardirane otroke sprejema v azilsko oskrbo Zavod za varstvo in delovno usposabljanje mladine „Dr. Marjana

Borštnarja“ v Dornavi pri Ptuj. Za osebe prizadete z možgansko motorično ohromelostjo je važno, da jih čimprej odkrijejo (po možnosti že v predšolski dobi), da bi jim bilo zagotovljeno dolgoletno načrtno in vsestransko strokovno obravnavanje. Svojem prizadetih oseb lahko pomagajo Društvo za pomoč duševno nezadostno razvitim, Zveza telesnih invalidov SR Slovenije — Sekcija za živčna in mišična živčna obolenja, Centri za socialno delo pri občinah ter poklicne in vzgojne svetovalnice. Vzgojno-varstvenim ustanovam, zlasti pa še osnovnim šolam, ki se občasno srečujejo tudi z možgansko motorično prizadetimi otroki, svetujemo, da si za boljše usmeritev preskrbe informativno strokovno brošuro z naslovom „O možganski motorični prizadetosti“, katero je napisal psiholog prof. Zdravko Neuman, vodja raziskovalne skupine v Zavodu SRS za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani. Zavod je prvo brošuro te vrste pri nas tudi založil in izdal.

Vodil je čudovito igro s tem prislovom „rad“. V resnici se vsi ti ljudje še malo niso ponujali za nastope v klubu, le nihče se mu ni upal odreči potem, ko ga je vzel v precep in prepričal, da je prav on poklican za to in to nalogo ... pa so se mu uklanjali in se pripravljali za svoje nastope. Poslušalci so natihoma strmeli nad znanjem svojih kolegov in začeli tudi sami listati po listih in revijah, ki so se jim doma in v šoli neodprte prašile na policah. Kar mimogrede je sindikalna podružnica postala opazna in življenjsko aktualna. Prej je nihče ni nikoli omenjal, zdaj pa se je znašla v ospredju zanimanja. Na konferenci je na primer ravnatelj omenil, da bi bilo potrebno zbrati podatke o realni vrednosti novega delovnega sistema. Kdo bi to najuspešneje izvedel ...? Jasen glas iz omizja: Sindikat! — Šolski psiholog: Nujno bi potreboval pomoč pri sestavi študije o domačih obremenitvah in izkoriščanju prostega časa učencev. To delo sicer ne bo honorirano ... Odločen glas iz omizja: Sindikat bo pomagal! — In spet ravnatelj: Na šoli imamo prevelik odstotek ne kvalificiranega kadra, preveč absolventov, ki se jim diploma odmika v nedogled. Opominjam in svarim pred katastrofo, toda ... Spet znani glas: Poskusil bo sindikat!

Česa vsega se ta naš sindikat še ni lotil?! Delovni stiki z industrijskimi podružnicami v sosesčini so na tekočem. Šola ima izvrsten patronat in delovni kolektivi so dobro oskrbljeni s kulturnimi programi šole. Pa še to in ono, povrhu pa še dan prosvetnih delavcev ... Med člani se je začela pojavljati zračna depresija, mrčni pogledi in godrnjavščina v skupinah po dva in tri. Podtalno izoblikovano javno mnenje je nekega dne eksplodiralo skozi usta nekdanjega predsednika: Vse, kar je prav! Dovolj nam je tega neumnega garanja v sindikatu. Prej res nismo nič delali, toda mir je tudi nekaj vredno ... In požel je aplavz v

obliki prikimavanja in polartikularnega pripominjanja: Tako je ... Res je ... Prav ima ... Minila je mandatna doba. Predsednik je imel na občnem zboru tako bogato poročilo, ko se nihče dotle. Prisotni predstavnik občinskega sveta je sijal od zadovoljstva, predsednik pa je vzlic temu vedel, da se mu ni bati ponovne izvolitve. Ko je po opravljeni nalogi sedel med zborovalce, ga je spretavala misel: Ali ti ljudje sploh vedo, kaj bi radi? Nemara bi si želeli odbor, ki bi znal postavljati Potemkinove vasi? — Sicer pa, o tem se ne govori na glas! Torej pika in — tišina ... JANEZ LAMPIČ

Sodelovanje osnovne šole Valentina Vodnika

Osnovni šoli Valentina Vodnika je letos že dvajsetič pripravila v Dravljah tradicionalno novoletno obdarovanje, ki so ga popestrili s kakovostnim kulturnim programom. Pri tem je nastopil 75-članski pevski zbor pod vodstvom prof. Bronke

Saksove. Tako kot pri novoletni proslavi bo osnovna šola Valentina Vodnika iz Ljubljane tudi v prihodnje sodelovala pri vseh proslavah ob državnih in kulturnih praznikih z družbenimi organizacijami v Dravljah. S. SKOČIR

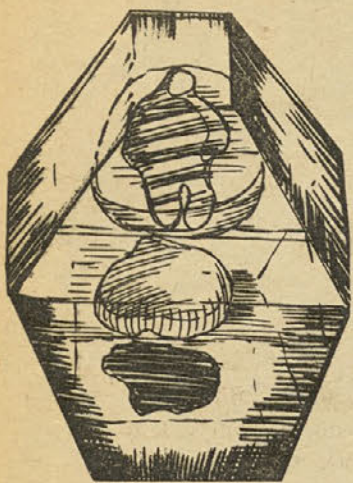
MATRIARHAT na šoli v Gabrovem dolu

Na enem izmed svojih potepanj me je pot zanesla tudi v Gabrov dol. To je idilična dolinica, da res malo takih in sploh je tam doli vse lepo. Tik za bregom teče potok, nad njim se dviguje visoko in ponosno Gabrovec, največji hrib daleč naokoli, njive so raztresene, kamor seže pogled, telegrafnice so v zglednem redu itd. Največja čast in ponos Gabrovega dola pa je, prosim brez vsakega dvoma — nova, svetla, čudovita in sploh lepa šola, ob kateri vaščani vzdihujejo oh in ah in še marsikaj, kar spada zraven. Kot pa vsaka šola na tem ubogem svetu ima tudi ta, o kateri bomo govorili, učitelje in učence. Najbolj zanimivi so v šoli v Gabrovem dolu vsekakor prvi, zato čutim zelo pomembno dolžnost, da se ustavim najprej ob njih in povem nekaj besed o teh vrlih prosvetiteljih gabrodolske mladje. Glava šole je vse časti vredna gospa profesor — ravnateljica Ifigenija Trpotec, dolgoletna zaslužna pedagoginja v Gabrovem dolu in pobudnica mnogih kulturno-prosvetnih pa tudi političnih akcij, kar vse ji je z leti prineslo neomejeno spoštovanje prebivalcev Gabrovega dola. Ima nekaj izredno vplivnih prijateljev in sorodnikov, to pa ji je prav gotovo samo v veliko korist, zakaj brez tega šola v Gabrovem dolu ne bi bila to, kar je. Tudi njene pedagoške sposobnosti so neoporečne in na ravni velike kakovosti, da rečem izredne strokovnosti. Njena beseda na šoli v Gabrovem dolu, je sveta in tega se zaveda sleherni učenček pa tudi zadržni v maloštevilnem pedagoškem kadru, ki ga drži strogo na vajetih. Mislim, da ima prav. Sicer pa je to njena stvar in nam ni prav nič mar. Zaradi vsega tega teče vse na šoli kot namazano, od pouka do šolskih proslav in izletov na Gabrovec. Večkrat naredi izlet na podeželje in dalje. Povsod je dobrodošla, zakaj nikoli ničesar ne odkloni in je izredno ljubezniva. Kozarček ali dva zvrne na mah in vse to jo dela v očeh vaščanov res njihovo — z dušo in srcem. Čestokrat se ne odreče niti krače. No, pustimo to, saj ne spada več v osvetljevanje te zares in vedno izredne osebnosti. Takoj za Trpotčevo Ifigenijo je na gabrodolski šolski hierarhični lestevici tovariš učitelj Mihol Smreka, univerzitetno izobražen možakar in najstarejši član šolskega kolektiva, dobrodušen moziček in partizanski veteran. Otroci ga imajo najrajši in tega mu Ifigenija ne bo nikoli odpustila. Njegove ure so najlepše, najboljše, najimnitnejše in sploh „naj“. Z dejstvom, da vlada na šoli absolutizem in to absolutizem matriarhata, se je že zdavnaj sprijaznil in ga to ne gane več. Po prvotnih bojih za enakost se je vdal kot pol prebivalstva zemlje, zdaj pa ga je dostikrat videti, kako stoično miren sedi v

krčmi „Pri Gabronu“ in se počasi, a vztrajno naceja z gabrodolčanom. Ta mu menda dobro de zaradi čira na želodcu, ki ga ima že iz partizanskih časov. Vsako leto enkrat se poda v kraj, ki je počastil njegovo brigado z domicilom in se potem vrne nazaj v Gabrov dol, ves v katarzi in memoriah, znova pripravljen, da zopet eno leto naloži na križ težko življenje Ifigenije Trpotčeve. Mihol Smreka je z Abrahamom Grčo, ki poučuje telovadbo, na šoli edini, ki ima univerzitetno izobrazbo, vendar tega ne obeša na veliki zvon, saj skoraj nikomur v Gabrovem dolu ni znano, da ima Mihol diplomu. Pač pa vsi vedo, da ima Trpotčeva Ifigenija na steni v salonu svoje velike hiše tudi zelo veliko diplomu bogve kakšnega izpita nekje iz leta 1945. Mihol je, kot vsi profesorji, izredno raztresen, zato je nekega dne na svojo diplomu narisal osnutek za šolski vrt in se je streznil šele potem, ko je za seboj zabil predlirjv vzklík svoje soproge, ki pa ni učiteljica, je torej pametnejša od njega, in je takoj po vojni šla v administrativni tečaj; danes je uslužbenka na občinski skupščini in zasluži več kot Mihol. Naslednji dejavnik prosvete v Gabrovem dolu — glede na hierarhijo matriarhata — je kmet Gašper Gaber, učitelj in domačin, vendar se o njem ne bi dalo dosti povedati, ker za šolo nima mnogo časa in mu je to nekaka stranska dejavnost. Pretežni del svojega časa posveti umnemu kmetovanju, kar ga ostane, pa šoli. Poleti navsezgodaj kosi, potem odbrzi na svoje travnike, pogleda, koliko je še dela za popoldan, nato pa se z vso možno hitrostjo odpravi v šolo, kjer sicer po navadi malo zamudi, vendar mu nihče tega ne šteje v škodo, saj vsi vedo, da kmet nikoli ne počiva. Tu in tam pripelje Ifigeniji, s katero sta si zelo na roke, kakšen žakelj krompirja, takole za sproti, no, za vljudnostno darilo vzajemnega prijateljstva, pa sem in tja kakšno kilo masti ob božiču pa kračo. Ifigenija ga prehladi ne more. Kunigunda Runkelj, v ne vem katerem kolenu Ifigenijina sorodnica, je povsem neoporečno bitje, a tudi zelo povprečno, zato bi bilo kaj več besed škoda zanjo. Glede na sorodstvene vezi z gospo ravnateljico ji gre še kar dobro in ji to več ali manj pomaga. Ustavilo se je edino pri Abrahamu Grči, v katerega je bila pred časom nesmrtno zaljubljena, a ji on tega blagoslova ni vračal. Tukaj torej tudi sorodstvene vezi niso pomagale, pač pa je Ifigenija to do smrti zamerila svojemu podniku Grči. In ker pač že teče beseda o Grči, se ustavimo ob njem. Abraham Grča je sila pameten človek, dokončal je filozofijo, na gabrodolski šoli pa poučuje telesno vzgojo in zgodovino. Svoje čase je bil študent Zveze borcev in je tako končal filozofijo. Ker si je silno in presilno — kot vnet lokal patriot zaželel v svoj domači kraj, to je v Gabrov dol, je tja po končanem študiju tudi prišel, vendar ne da bi poučeval filozofijo, ker takega predmeta na osemletki pač ni, temveč telovadbo in zgodovino, kot sem že omenil. Večkrat se je

spozabil in namesto da bi otrokom vcepljal v glavo in v noge košarske korake in umetnost smučanja, je govoril, če je le imel priložnost, o svojih idealih in veličinah: Kantu, Aristotelu, Heglu pa o Heideggerju, Nietzscheju itd. To je bila tudi prva stvar, zaradi katere se je zameril Ifigeniji. Kmalu zatem se je zameril zaradi tiste mučne zadevice z njeno sorodnico. In končno se je še zameril z dokaj zabavno stvarjo. Namreč, Abraham Grča je mislil, da mora kot vsak pravi filozof, tudi on nositi bradico. Tako se je tudi zgodilo. Edina težava je bila v tem, da nikakor ni mogel svojih pet kocin spraviti na najmanj deset. Tista podrast na bradi Abrahama Grče je vsekakor učinkovala zelo smešno in Ifigenija, mislim, da je res ni treba več imenovati z njenim polnim naslovom in nazivom, zdaj ko jo že vsi poznamo, je menila, da takšna neuglednost njeni šoli ni v prid. To je večkrat izrazila v nejasnih namigih, dokler ni lepega sončnega dne povedala kar naravnost. Grča se je obril in tako je bil njegov boj izgubljen. Kunigunde, ki se je iz imenitnosti preimenovala v Kuni in je od vseh zahtevala, da jo tako tudi kličejo in ki je navsezadnje mislila, da se bo pred njim postavila, pa ni pogledal več, razen po službeni dolžnosti. Pravijo, da Abraham Grča večkrat dela družbo Miholu Smreki v krčmi „Pri Gabronu“, kjer drug drugega poučujeta v tem, kar ta ali oni še ne ve. Grča izobražuje Mihola v filozofiji, Mihol pa poučuje Grčo o naši slavni preteklosti, ki jo je tudi sam pomagal ustvarjati. Tako pozabljata na križe in tegobe absolutističnega matriarhata Ifigenije Trpotčeve. Za vsemi naštetimi pridejo na vrsto tudi vsi še nenaštet, ki pa niso tako zelo pomembni. Ti se obračajo po vremenu. Kadar Ifigenija oblači, je tudi ta nepomembnost oblačna in nasprotno. Se pravi, gre jim dobro in verjetno jim bo še šlo. Dobro znan jim je namreč primer Petra Trtnika, ki ni bil povsem zadovoljen z matriarhatom. Slednji je namreč lepega dne zmetel srajce in gate v oguljen kovček, bil je samski, hvala bogu na višavah, se usedel h „Gabronu“, spil liter gabrodolčana, zaklel in pljunil, grdo pogledal na tla in se potem odpeljal neznano kam. Sedaj je na šoli v Gabrovem dolu vsem v zgled, kaj se sme in kaj se ne sme. Tako je torej s to stvarjo v Gabrovem dolu. Če boste kdaj srečali Ifigenijo, jo lepo pozdravite, zakaj nikoli ne veste, kdaj vam bo to prav prišlo. Če pa boste naleteli na Mihola Smreko, povabite ga na dva deci k „Gabronu“ in povedal vam bo, kaj in kako je bila njegova brigada in kakšni junaki so bili. O Ifigeniji pa nikar ne govorite, spravili ga boste v slabo voljo, ker je alergičen nanjo. Mogoče boste naleteli na Abrahama Grčo in prav gotovo je, da vam bo povedal tisto znano kriatico, ko ga boste pobarali o njegovi šoli in delu: Tempora mutantur et nos mutamur in illis. To je namreč njegova edina tolažba. (Prihodnjic naprej)

LUPUS

Novi prikazi: Španec Dario Villalba

Umetniško ustvarjalno delo odkriva in posega v mnoge strani življenja, tudi tiste, ki človekovemu stremljenju po zadovoljstvu in sreči niso blizu, da, celo tiste, ki so pravo nasprotje vsemu temu. Že od vsega početka umetnost spremlja življenje človeka in vnaša v človekovo okolje in pred človeka svoje podobe, zdaj kot drugače stvarnosti zdaj kot izraz kritične presoje dobrega opazovalca zdaj kot fantazijska predstava tistega, kar naj bi človek s svojim delom dosegel in izpremenil, kar naj bi končno iz možnosti spremenil v dejstvo in izpremenjeno boljše stvarnost. Različna pa so mnenja o tem, kje naj umetniška upodobitev ali oblikovanje začneta in nehati s svojo vizijo: ali naj oprevata le visoke pesmi zdravja, moči, veličine in zmag, ali naj se zaustavljata le ob najpomembnejših dogodkih in pojavih, ali pa naj prislukneta nežnim utripom nevsakdanjosti, zastaneta ob bedi, nesrečah, nepomembnosti, trpljenju in smrti?

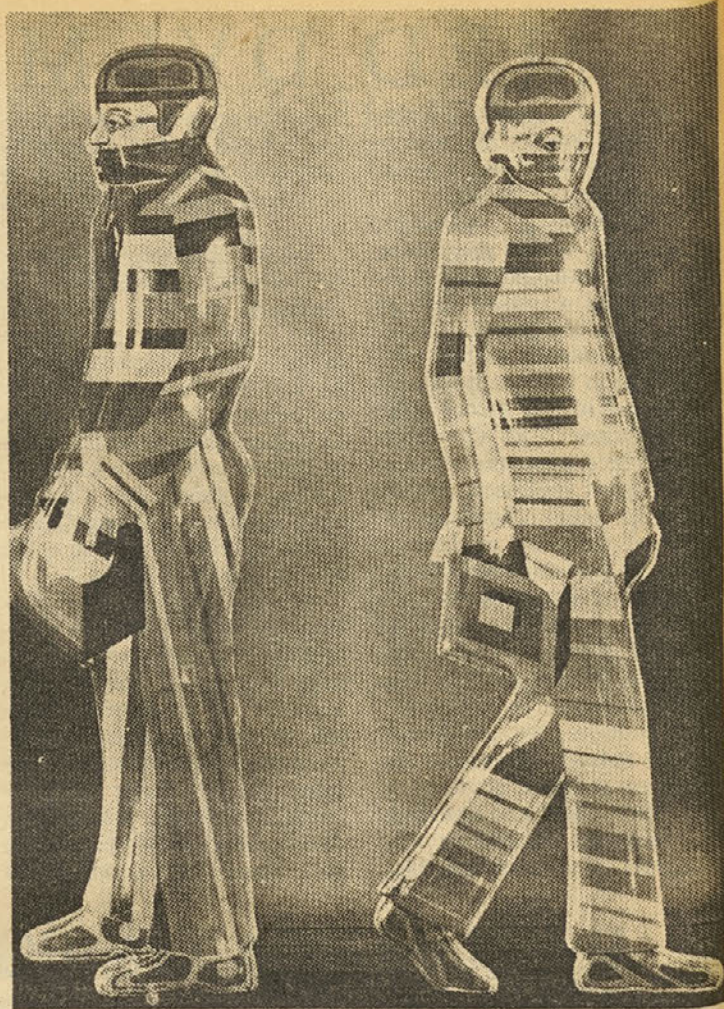
Španski kipar DARIO VILLALBA (r. 1939) je izoblikoval med novo zasnovanimi plastikami tudi povsem svojski sarkofag (skica). Znano je, da človek razmišlja o smrti, ko mu je ta še daleč, ko je poln moči, ko mu zdravje in mladost dajeta protiutež, ko se malo zaveda svojega staranja, tedaj se loteva tudi grozljivosti in ji daje podobo in umetniški izraz. Enaintridesetletni kipar je zasnoval svojo podobo krste iz umetnih materialov akrila in pleksiglasa. Tudi druge njegove razstavljene plastike (slika) so izdelane iz tega novega materiala, bolje rečeno ovite, obdane s tem materialom, ki zaradi steklu podobne prozornosti, ubogljivosti pri oblikovanju omogoča komplicirane zasnovane umetnostnih hotenj. V krsto naravnih velikosti so položeni trije nivoji in na njih „podoba človeka“. Sarkofag je torej človekov zadnji dom, tja vse življenje beži, ne ustavlja se, človeku je dopuščeno le, da meri svoj psihološki čas, ki

je daljši, če doživlja in ne pusti, da je dan brez veselja in čustvovanja, brez prijateljstva in pomoči drug drugemu. Drugo podaljšanje je mogoče, če ga kot etični čas meri po doživetju miru, ki zavladava v človeku, če dela dobro, če je sposoben odstopiti od svojih egoističnih teženj. Naj je navdajalo kiparja tako razmišljanje ali so ga vodili drugi motivi, predstavil nam je nov primer ek zadnjega počivališča v zakladnico umetniških spomenikov istega tipa.

Težki kamen egiptovskega, grškega, etruščanskega, rimskega, starokršćanskega in še kasnejših sarkofagov je nadomestil steklu podoben akril in pleksiglas, umetna masa. Tudi naše misli ob takih dejstvih, kot je smrt, so mnogokrat umetne, s prozornostjo novega materiala in tremi nivoji, vnesenimi v ta prozorni kalup, je kipar „prisilil“ mimoidočega opazovalca, da misli, da razmišlja o sebi, o življenju, o ljudeh, sreči, dobroti. Na najvišji etaži je na ravni ploskvi naslikana podoba človeka, kot jo vidimo (na sliki), v roza, rjavih, modrih in rdečih barvanih pasovih. Podoba daje vse značilnosti pokojnika, kakršnega si predstavljamo, kakršnega smo ohranili v spominu, pred nami so še vse značilne poteze. Ploskev je obdana s prozornim reliefom, oblikovanim kot človeška plastična postava. Pogled na zunanjo prozorno površino nam barvne pasove in odleske združuje v videz prave človekove postave. Na drugi etaži je temno violetni plastični relief, ostale so le osnovne podobnosti postave človeka. Pod to etažo je tretja, ki jo predstavlja rdeče pobarvana ploskev, kot simbol odteklega bista-krvi. Vse je zaprto, toda prozorno, nalik našim razmišljanjem, ki mnogokrat, premnogokrat zro skozi površino in ne vidijo ne pregraj in ne mej. Slepeče trenutnosti sicer odvrčajo naše poglede skozi življenje, toda, ko izginejo, so zazrtosti še bolj prozorne in kristalno čiste. Vse je ostalo na svojih etažah in marsikaj imamo povedati ob vsaki. Da, bil si tak, še sedaj te vidim, toda kako se je sploh to moglo zgoditi? In vendar, je sedaj tako. Ostal si v mojih mislih, ne le da pomislim nate, nisi zgolj to, kar si tu. Kaj pa je človek danes? Ali bo res samo tisto, kar je v našem primeru ostalo kot ploskovita podoba, kot reliefni obseg plastične mase, kot krvava ploskev?

Poglej, človek, svojo podobo! Poglej jo pravi čas, da boš vedel ravnati: delati dobra dela. Egipćani, Grki, Rimljani so se prav tako zazirali v svoj kamen, njihov pogled je težko prebijal kamen. Danes vemo mnogo več, danes doživljamo mnogo hitreje, naše misli segajo že na druge planete, zato smo drzni in pogledamo tudi sebe na drug način, skozi druge materiale. Svoj smisel danes človek hitreje odčita: Delati dobra dela, spodbujati, pomagati. Ta dela, ta pomoč pa so ostali zunaj pleksiglasa, ta so med nami, mi smo zaradi njih drugačni.

Na razstavišču je marsikdo Villalbov sarkofag le ošinil s pogledom, zamaknil pa se je v podobne figure (slika) v razgibanih pozah, kot jih srečujemo na cesti, poslovne ljudi z aktovkami, zapetimi ovratniki, z vsakdanjimi skrbmi. Ti so bili obiskovalcem bližji, pa je tudi njih obdajal akril. Morda do tod niti sam avtor ni

domislil? Toda predstavitev naš gane zadene v središče naše občutljivosti. Vsakdanje delo pa po drugi strani prispeva k temu, da nas „temne misli ne trapijo preveč“. Če pa je tak odnos adekvatnega današnje etike, pa je povsem drugo vprašanje. Sarkofag nam ostaja kot opomin, da smo do živih bolj pozorni, do bolnih potrpežljivejši in do sebe strožji, če gre za resno stvar.

Strmeč v ugašajočo svetlobo pleksiglasa na visečih podobah ljudi, sem si zaželel pravih. Ob izhodu mi je v oči zablesčala svetloba oktobrskega poldneva. Preveč življenja je tam zunaj, po tgnilo me je za seboj. Iz vseh teh večsmiselno grenkobnih misli se je izluščila le ta, da je bil namen take umetnosti verjetno tudi v tem, da smo še bolj doživeli lepoto jasnega neba in toploto sonca

IGOR PLEŠKO

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

Janko Perat: »Umirajoči čas«

Založba Lipa je poskrbela za natis knjižnega prvenca Janka Perata „Umirajoči čas“. Tako se nam obeta novo literarno ime, z izrazito epsko fabulativnostjo pa je Janko Perat osvetlil povsem novo tematsko področje. Dogajanje „Umirajočega časa“ – sedanjost v bolniški sobi – je uokviril v prikaz tridesetih let, kot jih je doživel France od začetka druge svetovne vojne pa do današnjih dni. Uokvirjena zgodba pa v osrednjem delu dogajanja odkriva življenje „prekomorcev“, tj. življenje tistih bojevnikov proti fašizmu, za stvar NOB, o katerih imamo več dokumentiranih ali izrazito memoarnih zapisov, ne pa tudi leposlovne upodobitve. Očito je, da je Janko Perat sam trdo in neizprosno doživil mnogo tega, kar je osvetlil v „Umirajočem času“, pomisel na deloma avtobiografske prebliske ni odveč.

Pripoved je uravnana izrazito fabulativno, ne glede na morebitne pretirane pripovedi, bržčas tudi z željo, da bi bil roman kar se da neposreden, dogajajoč, nezahteven v slogu in zgradbi. Spominski vir na medvojne dni, na mnoga, širšemu krogu manj poznana dogajanja in doživetja, so bila Peratu vodilo pripovednega oblikovanja. Ta dogajanja je prikazal v glavnem skozi doživetja ene osebe, seveda pa je Perat nanizal več življenjskih usod.

Romanu se pozna, da je Peratov prvenec, zahtevna vrsta romana je navzkrižje fabulativnega nizanja, ponekod naletimo na pretresljiva mesta, drugod na poenostavitve in ohlapnosti; zlasti slednje spodjeda oblikovalna hotenja J. Perata; tudi agiranje je lahko odsev skoraj dokumentarnega trenutka ali pa poenostavitve. Epizodna razdrobljenost ne more biti v prid kompoziciji, kakršno pogojuje celotna zamisel pripovednega dela. Skozi vsebino „Umirajočega časa“ pa se čuti pisateljevo prizadetost in prizadevnost. Človeško občutje mu je vodilo. „Umirajoči čas“ se nam kaže predvsem kot osvežujoča vsebina doslej neizrabljene tematike. Kljub temu da ostaja roman na ravni leposlovnega poskusa ali vsaj neprečiščene fabulativnosti, pa bo imel lahko pri bralcih precejšen odziv, zlasti zaradi mikavne tematike in človeške prizadetosti. Knjigo je opremil Vladimir Laković, krajšo spremno besedo pa je napisal Rado Bordon.

I. G.

Lodovika Kalan: »V pozni jeseni«

Za samozaložniško dejanje se posameznik dandanes odloča ali zavoljo izostrene avantgardniške premise, kakršni morebiti založba le ni naklonjena, ali zaradi tradicionalnega izraza, ki po svojem izraznem in vsebinskem podstatu ne prinaša bistvenih novosti. Pri zbirki pesmi Lodovike Kalanove „V pozni jeseni“ gre očitno za slednje. Kakor je nastala ta zbirka na obrobju literarnih tokov in dogajanj, brez posebnih teženj glede na zdajšnjo pesniško produkcijo, pa ne kaže prezreti njenega samozaložniškega dejanja: očitno je vmes pesničina želja, da tudi drugačen, skromen pesniški izliv pride v vsej preprostosti in iskrenosti do bralca.

Iz zbirke same ne razvidimo, kdaj so posamezne pesmi nastale, kar bi bilo zbirki v prid zlasti, če so posamezne pesmi morebiti starejšega datuma, pri čemer bi mogli obžalovati zapoznelost. Ne glede na take možnosti pa se celotna zbirka kaže enotno ubrana v sila neposredno, preprosto izpoved, kjer ima čustvena iskrenost Lodovike Kalanove poglavito barvitost. Očitno se pesnica obrača k preprostemu, manj zahtevnemu bralcu, od tod skromna tu pa tam, skoraj nemetaforična govorica, ko izpoveduje zdaj občutja ljubezni, osamelosti, nečesa zamujenega ali pa izraža ljubezenski utrip v žalobnem tonu neuslišanih želja in možnosti.

Navazanost na prirodo ji je hkrati vir lepote in povezujoči člen z razpoloženji. Čeprav uporablja razvezano obliko verzov in kitic, pa je razvidna tudi formalna podlaga in klasičen pesništvo. Ponekod čutimo tudi vplive nekaterih domačih pesnikov. Ob takih ugotovitvah se nam kaže zbirka „V pozni jeseni“ kot pojav iskrenega hotenja, ki je po svojih izrazilih in formalnih sredstvih zasidran v tradiciji, po svojih osnovnih nagibih pa bliže ljudski pesmi kljub romantičnemu osebnemu tonu. Čeravno gre za liriko, ki v svoji preprosti neposrednosti nima posebnih pretenzij, ne kaže dvomiti v iskreno voljo in izpoved pesnice, prav slednje pa vidno odseva v pesmih. Epitetoni so zdaj slikoviti zdaj standardni in že kar vsakdanji, kar lahko omaje pesniški izraz v svoji prvobitnosti. Zbirko „V pozni jeseni“ lahko uvrstimo med tiste pojave nesrečiščne literarne dejavnosti, ki kažejo iskreno prizadevnost v hoteni preprostosti in klasični neposrednosti ljudskega tipa. Kljub formalnim in izraznim nedoslednostim, ki tu pa tam poenostavljajo možnosti dosežka pesniške govorice, kljub motivni enakomerni ubranosti pa je zbirka kot odsev preproste, ljudske oblikovalnosti v vsej ljubiteljski predanosti taka, da utegne privabiti bralce, ki imajo radi klasično ubrano, razumljivo izpoved, kjer ni zapletenih modernizmov in večjih zahtev ali celo spekulativne enodnevnosti. Navsezadnje je tudi prav, da mimo hrupnih, žariščnih literarnih dogajanj vsaj informativno opozorimo na tihe, že kar osamele pojave literarnih prizadevanj, med katere kaže s simpatijo uvrstiti tudi zbirko „V pozni jeseni“. Ubrano s pesniško zbirko je knjigo opremila Aleksandra Cuppini.

I. G.

Leopold Suhodolčan: »Punčka«

Založba Borec je izdala v Kurirčkovi knjižnici devet kratkih črtic Leopolda Suhodolčana Punčka. Vse so ubrane na isti motiv: vojna skozi doživetje otroka, ki ni popolnoma osveščen, kaj se pravzaprav dogaja okrog njega. Glavna junaka sta Barbara in Andrej, ki ob drobnih, za odraslega navidezno neopaznih bridkostih, doživljata vojno.

To pot se ne bi ustavljal ob literarnem vrednotenju niti ob umetniški potenci, temveč bi skušal slediti reakciji in podoživetju teh del, kot jih vsrka in sprejme mladi bralec.

Suhodolčan je hotel doseči, da bi otrok ob prebiranju črtic začutil svoj odpor proti vojni. Zato je posegel v njegov čustveni odnos do obdajajočega ga sveta, do njegovih igrac, ki mu toliko pomenijo. Nasilje okupatorjevih vojakov nad temi igracami prizadene mladega bralca morda bolj, kot kadar smo mu pripovedovali okrvavljene zgodbe. Lepo bi bilo, če pisatelju tega ne bi bilo treba nikoli storiti. Žal pa naš otrok ne živi v nekem imaginarnem, idealnem svetu, kjer bi mu mogle biti prizanesene velike in drobne bridkosti. Zato bi bilo nepošteno do tega mladega človeka, če bi ga vzgajali za svet, ki ga ni, in se pri tem slepili, da mu tako ohranjamo čustveno uravnoveščenost. Z drugimi besedami: tudi otroka moramo pripraviti in usposobiti, da bo znal vrednotiti tudi nelepe plati človekovega delovanja, med katere spada še vedno, in to kar na prvo mesto – vojna.

Menim, da so tako zastavljene Suhodolčanove črtice psihološko in pedagoško utemeljene, saj polno upoštevajo mlado osebnost, vendar pa jo na primeren način čustveno razgibajo in prizadenejo ter tako sugestivno prenesejo pisateljevo misel na mladega bralca. Ta Suhodolčanova knjiga je primerna za otroke 12 do 14 let. Ko razpravljamo o mladinskem literarnem delu in ugotavljamo, kaj smemo povedati otroku določene starosti, pogosto trčimo ob zmotno mišljenje, da moremo tekst ponuditi kar bralcem starostne stopnje, v katero spadajo pisateljevi junaki. Kot poznamo dela o

otrocih za odrasle, ločimo tudi dela, ki govorijo o mlajših otrocih, a so namenjena starejšim ali celo doraščajočim. To spoznanje pa je važno, ko se odločamo, kaj je za koga primerno.

Tako so tudi Suhodolčanove črtice, v njih nastopajo majhni otroci, pisane za višjo stopnjo, za že starejšega, tudi literarno vzgojenega bralca, ki ga bo že beseda, stavek, miselni obrat, čustveni bogatilo in plemenilo. Kot primer navajam odlomek iz Pisčalka Andrej je dobil za deveti rojstni dan piščalko, ki mu jo je zapustil oče; oče mu je padel prvi dan vojne. Ko mora Andrejko v nemški šolo, mu učitelj vzame piščalko, da z njo ukazuje učencem. Na zadnje obleži pokvarjena piščalka v prahu, učitelj jo je zavrgel.

„Andrejko, glej, tam leži tvoja piščalka,“ ga je opozoril sošolec Andrejko se je za trenutek ustavil. Že je bilo videti, da bo pogledal na tla k piščalki. Vendar se ni več ozrl, njegov obraz je bil odrasla resen, ko je rekel: To ni več moja piščalka... In potem je naglo zavil proti domu.

Zanimivo je, da nastajajo prav v zadnjem času mladinska dela, ki ne poudarjajo junaških podvigor pionirov, temveč prikazujejo vojno z vidika resničnega otroštva in zato izpovedujejo tudi strah, stisko, žalost in bolečino. To so pa obče človeške občutja in čebomo o njih spregovorili, bo to literaturi samo v prid.

Stopnji, ki ji je Suhodolčanovo delo namenjeno, je napisala pri meren in prisrčen uvod Darja Krambergerjeva.

VELIMIR BATIČ

Komunikacije in jezik — osmi zvezek Sodobne ilustrirane enciklopedije

Civilizacija in človek. Človek, ki mu vse bolj primanjkuje časa, ki se ne utegne poglabljati v zapletena vprašanja znanosti. Ključ vsej naglici pa izredno veliko komunicira – tako pestro in množično, pravijo, kot še nikoli doslej.

Kako prehajajo informacije in mnenja, zvoki ipd. od enega človeka k drugemu, iz enega stoletja v drugo – na ta vprašanja odgovarjajo avtorji zadnjega zvezka Sodobne ilustrirane enciklopedije, ki je izšla pred nedavnim pri založbi Mladinska knjiga v Ljubljani. Namen avtorjev je bil v urejeni obliki sestaviti pregled sodobnega komuniciranja, zato odgovarja knjiga na številna zanimiva vprašanja. Tako zremo, kako in o čem komunicirajo živali, kako nastane in se razvija jezik, o začetkih pisav in o tem, kakšne družbene spremembe so prinesla množična komunikacijska sredstva. Knjigo pripoveduje o komuniciranju umetnikov z občinstvom in odgovarja na vprašanje, zakaj je televizija množično in učinkovito sredstvo za obveščanje. Iz nje zremo, kakšno informacijo prinašajo slike in simboli, kako se oblikuje in spreminja javno mnenje, zakaj uporabljajo znanstveniki za svoje komunikacije poseben jezik itn.

Knjiga Komunikacije in jezik je pravzaprav prevod zahodnega dela, Mladinska knjiga pa jo je izdala skupaj z beograjsko založbo Vuk Stefanović Karadžić. Obsežno gradivo, ki daje širok vpogled v okolje, v katerem živimo in razlaga svet akcije, odnos med človekom in naravo, so sodelavci Mladinske knjige izpopolnili in prilagodili tako, da je zanimivo tudi za slovenskega bralca. Napovedujejo, da je to delo nekakšen predhodnik splošne slovenske enciklopedije. Posebno dragoceno pa je, da so v tem delu prikrat jasno in eksaktno definirani nekateri pojmi, ki izpopolnjujejo slovensko znanstveno terminologijo. Tako kot vse dosedanje izdaje, ki so izšle pod skupnim naslovom Sodobna ilustrirana enciklopedija, je tudi zadnji zvezek bogato ilustriran.

M. K.

Revija TIM 4 — leto 1970

V četrti številki revije TIM, ki je izšla lani, je urednica A. Vesel objavila na prvih straneh intervju s Tomažem Koželjem, mladim modelarjem na osnovni šoli v Križah na Gorenjskem.

V informativnem delu so prispevki: Mitsubishi MU-2B, ki predstavlja japonski turistični dvomotorni, Televizijska katodna cev, ki sodi k nizu prispevkov o televiziji v letošnjem letniku, Železo, s podatki o naših nahajališčih železne rude in naših fužinah, Enostavne signalne zveze v rubriki Oj, ta vojaška sablja, Vse o občutljivosti filma, za mlade fotografe, Prometni nasveti za zimski čas, Stroji in orodja, ki oranje s plugi zamenjujejo ali dopolnjujejo ter Kretnice v rubriki Male železnice.

Mnogo prispevkov je namenjeno praktikom. Petero lutk pripoveduje o barvanju in tiskanju tkanin in dajejo navodila za prepletanje z barvastimi nitmi. Objavljen je načrt za izdelavo večnega koledarja. S področja elektrotehnike sta načrta z opisom za gradnjo tranzistorskega števca obratov in utripalnika za novoletno razsvetljavo z bimetalom in termistorjem ter opis sistema za precizno daljinsko upravljanje modelov. Za naravoslovce je podoben opis naprav za prepranje metuljev in za veselje na snegu načrt za gradnjo bob sani.

Pri objavljenih načrtih ne bi smeli delati napak pri razporejanju projekcij, označevanju prereзов, risanju detajlov in

označevanju posameznih delov. Nedorodnost otežuje razumevanje načrtov. Pri načrtih ne bi smela manjkati sestavna ali montažna risba v eni od prostorskih projekcij. Učenci se na tej stopnji šolanja še privajajo na dogovorjeno zvrst grafičnega predstavljanja in pred zadnjim letom obveznega šolanja praviloma še niso sposobni, da bi iz dveh ali več pravokotnih projekcij v predstavi samostojno oblikovali tridimenzionalni sestav predmeta.

Dva koticčka Tehnika naših dedov in Izumiteljski koticček naj bi zapolnjevali predvsem učenci. V tretji številki je bil objavljen opis bistroumne kmetijske tehnike iz prejšnjega stoletja na Macesnikovi kmetiji pod Olševo na Koroškem in opremljen s skicami, ki ponazarjajo delovanje mehanske sekire. Za to številko je poslal Neumüller Marko, učenec 8. razreda iz Maribora, opis in slike detektorja ter naprave za izdelovanje slik iz svetloposla, ki jih je našel pri starem očetu. Ostal je le pri zunanem opisu, ni pa razložil, kako naprave delujejo.

Odziv na naloge v Izumiteljskem koticčku je za začetek kar zadovoljiv. Prva številka je prinesla nalogo, kjer je bilo treba k dani rešitvi krmilnega mehanizma poiskati nove različice. Uredništvo je prejelo več domiselnih predlogov. Del je objavljen v zadnjih dveh številkah, obenem pa so v koticčku objavljene nove naloge. Pri zadnji je

treba izkoristiti silo reakcije. V tej rubriki so objavljene tudi male tehnične domislice, ki jih zbirajo in pošiljajo otroci in vsakič predstavljen eden od znanih izumiteljev iz preteklosti. V tej številki je to oče raketne tehnike, Rus Ciolkovski.

TIM je naše edina revija, ki kakovostno utira pota za razvoj tehnične ustvarjalnosti osnovnošolskega otroka. Biti bi morala vsem dosegljiva. Letošnji podatki kažejo, da je med naročniki le vsak deseti od tistih, ki jim je revija namenjena. Zvišana naročnina, zaradi splošnega porasta cen, je imela za posledico, da so nekatere šole iz manj razvitih predelov vrnila celo pošiljko s pripombo, da učenci nove naročnine ne zmorejo.

Dotacija, ki jo list dobiva od subvencijskega sklada, je bistveno premajhna, da bi lahko formirali dostopnejšo ceno. Založba se vrti v znanem krogu: zvišanje cene, odpadanje naročnikov, nižanje naklade, višanje cene ... dokler pač zdrže hišne rezerve. Vsekakor bi morala subvencijska politika zagotoviti eksistenco in množičnost tistim publikacijam, ki priznajo razvijajo pozitivne in potrebne lastnosti članov skupnosti. Poplava tiska z bleščečo fasado preti stihijsko izriniti s tržišča maloštevilne publikacije z vitalno vsebino. V našem malem prostoru se lahko obdrže in ob izdatnejši podpori družbenih skladov.

MARJAN TOMŠIČ

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

OBVEŠČA vodstva osnovnih in srednjih šol, šolske in javne knjižnice ter vse prijatelje založb, da bomo skupaj z zagrebško založbo »Mladost« izdali v letu 1971 v SLOVENSKEM PREVODU naslednja dela **MLADINSKE ENCIKLOPEDIJE**:

Knjiga o športu I in II Od pešca do rakete I in II

KNJIGA O ŠPORTU I. in OD PEŠCA DO RAKETE I. bosta izšli hkrati s hrvaškim izvirnikom do konca maja 1971, ostali dve knjigi pa do konca leta 1971.

V januarju 1971 boste prejeli naš prospekt z naročilnico. Na to pomembno izdajo se boste lahko naročili tudi pri knjigarnah in zastopnikih založbe. **Prednaročniška cena za eno knjigo je 130 din, po izidu pa bo prodajna cena 180 din. Za slovensko izdajo nudi Državna založba Slovenije tudi ugodnost obročnega odplačevanja.**

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Ljubljana, Mestni trg 26

Litija: Gradnja in popravila šol

Z referendumom, 13. aprila 1969, je bil izglasovan samopri-

spevek za investicije v šolstvu, po katerem prispevajo občani po 1 % od neto osebnega dohodka v sklad za obnovo in izgradnjo šolskih poslopij. Ta samoprispevek so začeli zbirati 1. 7. 1969 in ga bodo zbirali do 30. 6. 1975.

Po odloku občinske skupščine so sredstva sklada sestavljena iz: sredstev, ki jih prispevajo delovne organizacije, sredstev, ki jih prispeva občinska skupščina iz proračuna in kreditnih sredstev.

Po načrtu, ki je bil narejen konec leta 1969, so poleg adaptacije posebne šole leta 1969 predvideli, da bodo v letu 1970 dozidali šolo v Šmartnem, uredili centralno kurjavo na šoli Vače, uredili razred in popravili streho v šoli Jevnica ter streho na šoli Poljšnik. In kaj je bilo v tem času narejenega?

Sklad je načrt za šolo Šmartno potrdil in sprejel tudi sklep o najetju kreditov, vendar se je zavleklo z zbiranjem soglasij in gradbene dokumentacije. Centralna kurjava na šoli Vače je v zadnji fazi, čeprav je rok izdelave že potekel. Upajmo, da bo do spomladi centralna kurjava Litija.

MILOŠ DJUKIČ

Obiskali smo zavod za invalidno mladino v Kamniku

V skladu z našim letnim delovnim načrtom in zaradi strokovnega izpopolnjevanja smo učitelji — defektologi iz posebne osnovne šole na Homecu v decembru 1970 obiskali zavod za invalidno mladino v Kamniku. Tu smo si ogledali daleč naokrog znani zavod. Bili smo zelo lepo sprejeti. Direktor zavoda Srečko Rot nas je najprej seznanil z razvojem tega zavoda, ki se je v nekaj letih razvil iz primitivnih razmer v velik republiški zavod za usposabljanje invalidne mladine. V tem zavodu je danes invalidna mladina ne samo iz Slovenije, temveč tudi iz ostalih republik naše države.

Medtem ko so v zavodu sprva prevladovali predvsem paralizirani, danes teh skoraj ni in so sedaj v večini spastiki. Zavod je razdeljen v več velikih organizacijskih delovnih enot, od katerih so največje: dom, osnovna šola in poklicna šola. V zavodu je zaposlenih trenutno 110 ljudi, v raznih strokovnih službah — od osnovne šole, zdrav-

NACE VODNIK

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

VPRAŠANJE:

Pri pouku za drugi razred osnovne šole sem poučevala po predmetniku za petičnevi delovni teden, ki ga je predpisal Zavod za šolstvo SRS. V drugem polletju je temeljna izobraževalna skupnost določila še eno uro kot dodatno pomoč in dala za to šoli sredstva.

Ko pa je bilo potrebno to dodatno pomoč obračunati, je pedagoški vodja šole obvestil kolektiv, da je temeljna izobraževalna skupnost zvišala učno obvezo za eno uro. Ali ima temeljna izobraževalna skupnost pravico spreminjati predmetnik in tako povečati tedensko obvezo?

ODGOVOR:

Predmetnik in učni načrt pravi in predpiše pedagoška služba, ki jo opravlja Zavod za šolstvo SRS. Zato temeljna izobraževalna skupnost ni pristojna spreminjati predmetnik ali povečati tedensko učno obvezo.

T. ŠAREC

VPRAŠANJE:

Prejela sem odločbo, s katero so me imenovali v popisno komisijo. Na mojo pritožbo sem dobila odgovor, da me lahko v času od 20. 6. do 30. 6. razporedijo na katerokoli delo. Menim, da sem kot predmetna učiteljica dolžna opravljati delo, ki je povezano z mojim delovnim mestom, nisem pa dolžna opravljati popisa v šolski mlečni kuhinji, hišnikovi delavnici in podobno.

S.M.

ODGOVOR:

Učiteljica vsekakor ni mogoče razporediti na katerokoli delo, pač pa se od učitelja zahteva, da poleg učne obveznosti opravi tudi drugo delo, ki spada v njegovo delovno obveznost. V to drugo delo, ki pa je povezano z vzgojno izobraževalnim delom se šteje: pripravljanje nalog, razredništvo, skrb za knjižnico, kabinete, delavnice in telovadnice, dežurstvo, šolske konference, izpiti za redne učence, delo s skupnostjo učencev, roditeljski sestanki in indi-

vidualni stiki s starši, obvezno strokovno izpopolnjevanje, vodstvo šolskih kuhinj kot tudi drugo podobno delo, ki je v zvezi z vzgojno izobraževalno dejavnostjo osnovne šole.

Tudi v času rednih šolskih počitnic so lahko učitelji poklicani na tečaje in seminarje za strokovno izpopolnitev in na opravljanje dolžnosti, ki so v zvezi s pripravi na začetek šolskega leta, prav tako pa tudi na učne in vzgojne aktivnosti, ki jih organizira šola med šolskimi počitnicami.

Popis inventarja vsekakor spada med delovne obveznosti in ga je učitelj dolžan opraviti, če je z odločbo imenovan v popisno komisijo.

T. ŠAREC

VPRAŠANJE:

M. P. je bila v začetku letnih šolskih počitnic na bolniškem dopustu, takoj zatem pa je odšla na poročniški dopust. Sprašujete, ali ima po preteku poročniškega dopusta pravico do letnega dopusta, kolikšen je letni dopust profesorja in kaj velja glede skrajšanega delovnega časa profesorice — matere.

ODGOVOR:

Prosvetna delavka, ki je med letnimi šolskimi počitnicami na poročniškem dopustu, ima pravico do letnega dopusta, ki ga lahko izrabí do konca istega koledarskega leta, traja pa kot je določeno z zakonom in splošnimi akti šole.

Temeljni zakon o delovnih razmerjih določa v svojem 66. členu, da izrabí učno in vzgojno osebje na šolah in drugih vzgojnih zavodih letni dopust med letnimi šolskimi počitnicami. Ta dopust pa sme trajati največ toliko, kolikor trajajo šolske počitnice. V okviru tega zakonskega določila pa mora biti dolžina letnega dopusta podrobneje določena v splošnih aktih šole.

Kot vsem ostalim delavkam je tudi profesorici — materi z otrokom, starim do osem mesecev priznana pravica delati 4 ure na dan, če to zahteva, zato mora delovna organizacija v okviru 4-urne delovne obveznosti primerno prilagoditi učno obveznost ter ostale izvenučne

in druge vzgojnoizobraževalne obveznosti s tem, da le-te ustrezno skrajša.

VPRAŠANJE:

K. K. je bil sprejet na delovno mesto učitelja za nedoločen čas. Po enoletnem poučevanju je odšel na odslužitev vojaškega roka. V treh dneh po odslužitvi vojaškega roka (meseca julija) se je javil v šoli. Tu pa so mu pojasnili, da bo sicer začel prejemati osebne dohodke z mesecem avgustom, da pa bi bil po predpisih upravičen do njih šele meseca septembra.

ODGOVOR:

Zaradi odhoda na odslužitev vojaškega roka ste začasno prenehali delati na šoli. Vse vaše dolžnosti in pravice, ki se pridobivajo po delu ali iz dela so med vašo odsotnostjo mirovale. Oživele pa so v tistem trenutku, ko ste se vrnili na delo, to se pravi z dnem, ko ste se javili na šoli. Torej je takrat oživela tudi vaša pravica do osebnega dohodka, ki pa je za mesec julij sorazmerno manjša glede na to, da ste bili v rednem delovnem razmerju le 10 dni.

VPRAŠANJE:

Nepodpisana tovarišica sprašuje, ali je delovna skupnost ravnala pravilno, ko je sklepala o prijavi na objavljeni prosto delovno mesto pred potekom roka za prijavo. Zanima jo tudi, ali lahko praviloma nekdo poučuje, čeprav nima predpisane izobrazbe.

ODGOVOR:

Odgovor na obe vprašanji je negativen. Delovna skupnost ne bi smela zasedati prostega delovnega mesta, preden ni potekel rok, določen za prijavljanje na razpisano delovno mesto, ki znaša po zakonu o osnovni šoli (Ur. l. SRS, št. 8/68) 15 dni.

Na določenem delovnem mestu ne more delati nekdo, ki ne izpolnjuje splošnih pogojev ter pogojev, predpisanih za to delovno mesto, ki jih mora delovna organizacija določiti s svojim splošnim aktom (20. čl., 3. odst. TZDR).

Zaupamo obljubam na boljše čase

Ob koncu prvega polletja letošnjega šolskega leta je na posebni osnovni šoli na Homcu učiteljski kolektiv z zanimanjem poslušal ravnateljevo poročilo o problemih, s katerimi so se morali vse doslej ubadati pri svojem težkem in odgovornem delu. Iz poročila je razvidno, da je od 171 vpisanih otrok po duševni prizadetosti 112 mejnih primerov, 45 lažjih in 16 težjih debilov ter 3 imbecili. Vzgojno zanemarenih je 86 otrok. Pri 70 otrocih sta oba starša zaposlena, pri 78 samo eden, pri sorodnikih žive 3 otroci, pri rejnikih jih je 10, v internatu je 11 otrok. Pri dveh otrocih ni od roditeljev noben zaposlen. Večina otrok je oddaljenih od šole tudi od 10 do 20 km. Socialna struktura kaže, da je 130 otrok iz delavske družine, 19 iz kmečke, 6 iz uslužbenske, 6 iz obrtniške in 10 otrok iz upokojevcov ter ostalih. Socialni položaj teh družin je pri 47 otrocih dober, pri 60 srednji, pri 56 otrocih slab in pri 28 otrocih zelo slab. Urejene razmere so le pri 96 družinah, neurejene pa pri 75 družinah. Skrb staršev je pri 96 otrocih zadostna in pri 75 otrocih premajhna. Iz navedenega je tudi razvidno, da bi potrebovalo 72 naših otrok posebno

varstvo, da bi 51 družin naših otrok potrebovalo posebno obravnavo pri socialnem delavcu. Pa še to: pri 28 otrocih so matere samohranilke in 34 naših otrok živi v nepopolni družini. Tako je resnično stanje s katerim se je moral kolektiv šole sprijazniti in storiti vse, kar je bilo mogoče, da je dosegel čimboljše učne in vzgojne uspehe. In kakšni so bili ti učni in vzgojni uspehi koncem prvega polletja šolskega leta 1970/71?

Z odličnim uspehom so končali prvo polletje 3 učenci, s pravdobrim 62, z dobrim 78, z zadostnim pa 8 učencev, skupaj 151 ali 88 %. Negativnih je bilo 18 in dva neocenjena.

Pri vsem tem prizadevanju pa ima delovni kolektiv šole še druge težave in to, da je polovico učnega kadra brez predpisane strokovne izobrazbe, da morajo kot izredni slušatelji na PA polno opravljati svoje službene dolžnosti na šoli. Druga taka težava je ogrevanje šolskih prostorov v zimskih mesecih. Dosedanji nizki kamini so dotrajani, z njimi ni več mogoče ogreti visokih učilnic in se tako v učilnicah v mrzlih dneh toplota dvigne komaj do 10 C. Upamo na boljše čase, ki nam jih od vsepovsod tudi obljublja!

NACE VODNIK, s. r.

VZGOJNO VARSTVENI ZAVOD OBČINE LAŠKO razpisuje prosto delovno mesto

— vzgojiteljice ali vzgojiteljice pripravnice
za otroški vrtec v Radečah

Nastop službe takoj. Prijave sprejemamo 15 dni po objavi v časopisu.
Prijave naslovite na naslov: Otroški vrtec Radeče pri Zidanem mostu.

OSNOVNA ŠOLA XIV. DIVIZIJE DOBRNA

razpisuje prosti delovni mesti:

- predmetnega učitelja za matematiko in fiziko
- predmetnega učitelja za nemški jezik (polovična delovna obveznost za določen čas).

Na voljo je družinsko stanovanje.

OSNOVNA ŠOLA MILOŠA LEDINEKA ČRNA NA KOROŠKEM

razpisuje prosto delovno mesto

UČITELJA ZA RAZREDNI POUK
v kombiniranem oddelku od 1. do 3. razreda
na podružnični šoli Javorje
za nedoločen čas

Nastop službe s 1. februarjem 1971. Samsko stanovanje.

Kinematografi prikazujejo

Ameriški film **MOŽ Z IME-NOM KONJ** je delo režiserja Elliota Silversteina z dobro igrano Richarda Harrisa. Film pripoveduje, kaj vse je moral doživeti mladi angleški lord, ko so ga ujeli Indijanci. Del filma je grajen na zanimivem dokumentarnem posredovanju narave, ki prek podrobnega snemanja obredov privede do stopnje, ko okolje ni več le dokumentarno, temveč del filmskega dogajanja.

Drugi del filma pa je grajen na način vnaprej zasnovane zgodbe, ki poteka tako, da zadovolji poprečnega gledalca.

nd

KAKTUSOV CVET je ameriška barvna komedija režiserja Gene Saksa. Film ne prinaša nobene novosti v načinu filmskega podajanja. Pripoveduje nam o mladem dekletu, ki ljubi starejšega moškega — zobozdravnika. Seveda nastopata tudi mladi dekletov sosed ter dolgoletna zobozdravnikova asistentka in konec je srečen na način — svoji k svojim. Zanimivo za film pa je, da inventivna igra Goldie Hawm drži gledalce v napetosti.

nd

RDEČE KLASJE je nov slovenski film režiserja Živojina Pavlovića, narejen po Potrčevem romanu „Na kmetih“. Pri tem filmu se mi zopet vsiljuje vprašanje: „Kaj je vzrok, da se književno delo prenaša na filmski platno, če pa s svojim obstojem na knjižnih straneh popolnoma dosega svojo umetniško vrednost in so njegove knjižne kvalitete ogrožene ravno s tako transpozicijo?“

Edino, kar me pritegne v tem filmu, je odlična igra vseh igralcev, zlasti pa igra Majde Potokarjeve.

nd

REKVIEM je film, ki posega v vojne obračune med partizani in četniki. V spopadu dveh bratov z različnimi nazori naj bi ta nacionalni precep doživel tudi svojo psihološko obrazložitve. Scenarist in režiser Časlav Damjanović pa je žal ostal na ravni cenenege akcijskega filma.

— mb

LJUBEZEN IN PONEKATERA KLETVICA je poizkus, prenesti na film malomeščansko in tercialno vzdušje obdobja pred II. svetovno vojno. Kljub gladko tekoči filmski pripovedi in dokaj dobri interpretaciji glavnih vlog pa postane ta komedija filmska konstrukcija, katere na-

men je zabavati pod vsako ceno. — mb

ANTONIO, KI PRINAŠA SMRT je film znanega brazilskega revolucionarja Glauberja Roche. Podoba revolucije in razrednega boja dobi v tem filmu nenavadno pesniško podobo. Vsebina pogojuje obliko, kakršne nismo vajeni. S tem pa film presega okvire namenskega političnega filma in postaja zanimiva umetniška stvaritev, ki zasluži pozornost filmskih pedagogov. — mb

Od 8. do 16. januarja je bil v Beogradu festival, na katerem smo videli precej dobrih filmov. Ker so naši distributerji odkupili filme, bomo v tej rubriki objavljali tudi te filme in jih označili z oznako FEST 71:

ODISEJA 2001 — Režiser Stanley Kubrich je naredil film, ki zahteva od gledalca tolikšno pozornost kot glasa od poslušalca. V svojem filmu — mnogi ga imenujejo fantastičen — je skoraj opustil dialog in prepustil gledalcu, da ob skupnem dožemanju slike in glasbe ustvari svoj odnos do večne človekove neznanke — vprašanja kaj delati. Režiser prepustja človekovi podzvesti, da na osnovi svojih življenjskih izkušenj in doživetij dojema ta film. Film priporočamo za ogled in razpravo v srednji šoli. — mb

UPOR V ADALENU je film, ki obravnava človekovo eksistenco v širokem diapazonu. Verjetno je malo filmov, ki bi vse človekove potrebe uspeli v tako enakovrednem odnosu postaviti pred gledalca. Človekovo življenje, radosti in žalosti, spoznanja in razočaranja so v tem filmu sama po sebi umevna. Vse to je tu, da živi in ustvarja življenje, ki je lepo in zaradi katerega se izplača živeti. V tem so si vsi enaki in boj za takšno enakost postaja edina resnična potrditev človekovega obstoja. Velicina tega filma je v tem, ker se je posrečilo režiserju to eksplikacijo dati na izredno subtilen in poetičen način. Film priporočamo za ogled in razpravo v srednji šoli. — mb

KES — film Ken Loacha je bil prikazan na festivalu filmov za otroke in so ga otroci sprejeli zelo dobro. Uvrstili so ga med najboljše filme. Vendar to ni tipičen film za otroke. Govori predvsem o otroku, do katerega okolje nima pravega odnosa. Kot takšen je važnejši za starše in vzgojitelje. Vendar pa dečka ljubezen do sokola in krivice, ki jih doživlja, otrokom omogočijo izredno intenziven stik s filmom na drugi ravni kot odraslim. Film je zanimiv, vendar ga premladim gledalcem ne priporočamo. — mb

Ob spominu na Beto Hudales

Že leto dni mineva, odkar se je od nenadoma za vedno poslovila profesorica Beto Hudalesova. Tako nepričakovano je bilo to slovo, da se sprva nismo niti zavedli, koliko smo izgubili.

Beta spada k tisti generaciji profesorjev, ki so prešli trdo pot brezposelnosti, preden so lahko začeli s poklicem, za katerega so se odločili. Napredni slovenski profesorji so v letih med obema vojnama pogosto več let čakali, da so dobili službo. Tudi Beta je leta inštruirala in čakala. L. 1933 je najprej nadomeščala obolelo profesorico na Mestni ženski gimnaziji v Ljubljani, nato pe je dobila honorarno zaposlitev na II. državni gimnaziji v Ljubljani. Tu je poučevala do jeseni l. 1939., ko se je zaposlila na gimnaziji v Murški Soboti. Vendar se je od tu še isto leto vrnila v Ljubljano in poučevala na ženski gimnaziji. V času NOB je bila ves čas podporni član OF. Po osvoboditvi jo je pot sprva zanesla na Jesenice in nato znova v Ljubljano, kjer je učila na ljubljanskih gimnazijah do jeseni 1964., ko je postala pomočnica direktorja na I. gimnaziji v Ljubljani.

Vsa leta poučevanja se je trudila, da bi bile njene ure čimbolj živahne in zanimive, znala je zainteresirati in aktivizirati ves razred. Temeljita strokovna izobrazba in večletna praksa sta vse to le še poglobljali. Skrbno pa je spremljala tudi razvoj svoje stroke in pedagoške znanosti. Sodelovala je pri strokovnem in biološkem tiskovnem sestavljanju in sodelovala pri sestavljanju učbenikov.

Prav začudenji smo bili, ko nam je jeseni l. 1968 sporočila, da namerava oditi v pokoj takoj, ko ji bo to mogoče, že sredi šolskega leta. Nismo razumeli, zakaj si vedno aktivna in prizadevna kolegica nenadoma tako zelo želi počitka. Saj nismo slutili, da bo ta odmor le silno kratko zatišje. Še tik pred zimskimi počitnicami, januarja 1970, nas je obiskala in pripovedovala o svojih načrtih. Zato nas je med počitnicami toliko bolj prizadela vest, da je tako nenadoma umrla.

Betina smrt ni napravila vrzeli le med strokovnjaki-biologi, po grešamo jo tudi kot kolegico, ki je silno ljubila mladino, svoj poklic in planine. Njeno življenje je bilo tako polno dela za druge, da bo spominu svojih nekdanjih dijakov in kolegov prav gotovo živel dolgo.

M. S.

OSNOVNA ŠOLA ČEPOVAN

razpisuje prosto delovno mesto

— RAZREDNEGA UČITELJA

za določen čas (od 4. februarja do 20. maja)
na podružnici Srednji Lokovec

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

OSNOVNA ŠOLA STARI TEG OB KOLPI

razpisuje delovno mesto

UČITELJA ZA MATEMATIKO IN FIZIKO

Na razpis se lahko javijo: predmetni učitelj ali profesor, absolvent pedagoške akademije ali filozofske fakultete.

OSNOVNA ŠOLA CVETKO GOLAR ŠKOFJA LOKA

razpisuje delovno mesto

UČITELJA ZA RAZREDNI POUK (3. razred)
za določen čas

Nastop službe 15. februarja 1971. Prijave pošljite na svet šole.

OTROŠKI VRTEC PTUJ

razpisuje prosti delovni mesti

— DVEH VZGOJITELJIC
ZA ENOTO VRTCA MAJŠPERK

Nastop službe ene vzgojiteljice je takoj (za nedoločen čas).

Nastop službe druge vzgojiteljice je 1. aprila 1971 (za nedoločen čas)

Na voljo je stanovanje.

OSNOVNA ŠOLA GROSUPLJE

razpisuje prosti delovni mesti:

— UČITELJA ZA MATEMATIKO IN FIZIKO, PRU ali P

— UČITELJA ZA SLOVENŠČINO IN SRBOHRVAŠČINO, PRU ali P

Nastop službe s 1. februarjem 1971. Stanovanje po dogovoru.

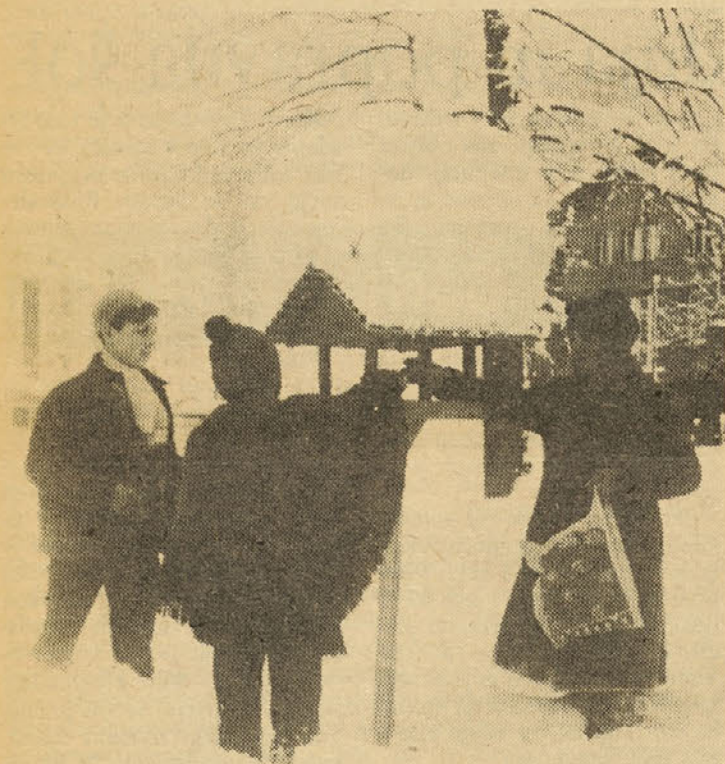
OSNOVNA ŠOLA DUŠAN KVEDER-TOMAŽ LITIJA

razpisuje prosti delovni mesti

— UČITELJA ZA ANGLEŠČINO — PRU

(ali absolvent)
— UČITELJA ZA SLOVENŠČINO — PRU
(ali absolvent)

Zasedbi delovnih mest razpisujemo za določen delovni čas — 30. 6. 1971.

Združeno podjetje KGP iz Kočevja je do sedaj dalo članom društva za varstvo živali nad 400 kg ptičje krme. Člani pa so v mestu ter v bližnji in daljni okolici postavili 280 ptičjih krmilnic. V društvo za varstvo živali so vključeni predvsem učenci osnovne in posebne šole Kočevje. (France Brus)

Iščem odgovor...

— To je najidealnejša učiteljica! — Tako me je predstavila mati ene od mojih učenk in me za trenutek spravila s tira. V novoletno razpoloženje se je vrnila misel: So si res drugi zaslužili pohvalo in nagrado temeljne izobraževalne skupnosti, jaz pa v dvajsetih letih niti javnega priznanja?

Skozi veliko okno je blestela belina silvestrovega večera: spomnila sem se na prvo službovanje, na silvestrovanje med nesebičnimi kolegi. In na Silvestrovo v jetniški celici med vojno...

Ozrem se naokrog: nasmejani obrazi, praznično obložene mize. Vse je lepo, pa vendarle vem, da nekaj ni prav. Neobjektivnost, krivica. Cemu dvajsetletno delo v šoli in kulturnih društvih ni bilo nikdar priznano?

Nisem imela sreče, nikdar se nisem znala prikupiti „pravim“. Moje delo ni zapisano niti v zapisnikih niti v šolskih poročilih. Pravijo, da nagraduje temeljna izobraževalna skupnost za delo v letu 1969/70. Dvajset let brez priznanja. Samo otroci me niso razočarali. Idealizem.

Priznam, da si je večina nagrajencev zaslužila priznanje. Vendar pa so bili med njimi tudi taki, da sem se morala vprašati: Mar so res naredili več kot jaz?

Vem, da išče odgovor na prav taka vprašanja še marsikdo med nami.

SONJA G.

OSNOVNA ŠOLA DOBROVA PRI LJUBLJANI

razpisuje prosto delovno mesto

— UČITELJA ZA BIOLOGIJO — KEMIJO

za določen delovni čas od 1. februarja do 30. junija 1971

Pogoj: predmetni učitelj ali profesor

Z Ljubljani so ugodne avtobusne zveze.